

Advies

van de VREG van 17/03/2020

met betrekking tot de omzetting van de artikelen 4, 15 en 16 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn en van de artikelen 21 en 22 van de herschikte Richtlijn Hernieuwbare Energiebronnen, inzake de actieve afnemers, het zelfverbruik van hernieuwbare energie en de energiegemeenschappen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Krachtlijnen van ons omzettingsvoorstel	5
2.1	Actoren en varianten.....	5
2.2	Definiëring van concepten	5
2.3	Rechten en plichten.....	6
2.4	Tarifaire implicaties	7
2.5	Schematische voorstelling concepten.....	9
3	Toelichting bij ons omzettingsvoorstel.....	11
3.1	Actieve afnemer	12
3.1.1	Begripsomschrijving en afbakening t.o.v. ‘passieve’ afnemer	12
3.1.2	Rechten	12
3.1.2.1	<i>Deelname aan energiediensten</i>	<i>13</i>
3.1.2.2	<i>Deelname aan flexibiliteit of aggregatie</i>	<i>13</i>
3.1.2.3	<i>Opslag van elektriciteit middels een energieopslagfaciliteit</i>	<i>13</i>
3.1.2.4	<i>Zelfverbruik van hernieuwbare energie.....</i>	<i>14</i>
3.1.2.5	<i>Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie</i>	<i>14</i>
3.1.3	Plichten.....	15
3.1.3.1	<i>Vereisten m.b.t. de meter/meetinstallatie van de actieve afnemer</i>	<i>15</i>
3.1.3.2	<i>Evenwichtsverantwoordelijkheid.....</i>	<i>15</i>
3.1.4	Gezamenlijk actieve afnemers.....	16
3.2	Energiegemeenschap en hernieuwbare energiegemeenschap	19
3.2.1	Begripsomschrijving en afbakening t.o.v. (gezamenlijk) actieve afnemers	19
3.2.1.1	<i>Energiegemeenschap vs. hernieuwbare energiegemeenschap</i>	<i>19</i>
3.2.1.2	<i>Mogelijke rechtsvormen voor (hernieuwbare) energiegemeenschap.....</i>	<i>21</i>
3.2.1.3	<i>Deelname aan en beslissende invloed over (hernieuwbare) energiegemeenschap.....</i>	<i>22</i>
3.2.1.4	<i>Bijkomende voorwaarden voor hernieuwbare energiegemeenschap: focus op hernieuwbare energie en nabijheidsvereiste</i>	<i>24</i>
3.2.1.5	<i>Grensoverschrijdende deelname aan (hernieuwbare) energiegemeenschappen.....</i>	<i>26</i>
3.2.1.6	<i>Samenwerkingsverbanden die niet aan de begripsomschrijving van (hernieuwbare) energiegemeenschap voldoen</i>	<i>27</i>
3.2.2	Rechten	28
3.2.2.1	<i>Parallellen met rechten actieve afnemers</i>	<i>28</i>
3.2.2.2	<i>(Mogelijke) bijkomende rechten en voordelen voor hernieuwbare energiegemeenschap</i>	<i>29</i>
	3.2.2.2.1 Beheer van het (gesloten) (elektriciteits)distributienet van de hernieuwbare energiegemeenschap	29
	3.2.2.2.2 Faciliterend kader	33
3.2.3	Plichten.....	34
3.2.3.1	<i>Vereisten m.b.t. de meter/meetinstallatie van de vennoten/leden van (hernieuwbare) energiegemeenschap.</i>	<i>34</i>
3.2.3.2	<i>Meldingsplicht</i>	<i>34</i>
3.2.3.3	<i>Evenwichtsverantwoordelijkheid.....</i>	<i>35</i>
3.2.4	Noodzaak van een adequate contractuele regeling van tal van aspecten m.b.t. de interne organisatie van (hernieuwbare) energiegemeenschap	35
3.3	Zelfverbruik van hernieuwbare energie.....	37
3.3.1	Zelfverbruik door individuele actieve afnemer	37

3.3.2	Zelfverbruik door gezamenlijk actieve afnemers.....	37
3.3.3	Zelfverbruik door vennoten/leden van (hernieuwbare) energiegemeenschap	37
3.3.4	Algemene modaliteiten m.b.t. zelfverbruik.....	38
3.3.5	Zelfverbruik van opgeslagen en niet-100% hernieuwbare energie?	39
3.4	Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie	40
3.4.1	<i>Peer-to-peer</i> verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie	40
3.4.2	Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie.....	41
3.4.3	Afsluitende bemerking	42
3.5	Nadere regels voor actieve afnemer, gezamenlijk actieve afnemers, energiegemeenschap en hernieuwbare energiegemeenschap in de technische reglementen	43
4	BIJLAGE 1 - Tekst omzettingsvoorstel	45
5	BIJLAGE 2 - Omzettingstabellen	51

1 Inleiding

De Vierde Elektriciteitsrichtlijn¹ en de herschikte Richtlijn Hernieuwbare Energiebronnen² (hierna: ‘herschikte Richtlijn HEB’) introduceren enkele nieuwe concepten, die zich richten op de activering van afnemers door het bevorderen van hun rechtstreekse deelname aan de energiemarkt op zowel individuele als collectieve basis enerzijds, en het verbruik van zelfopgewekte hernieuwbare energie anderzijds. Concreet betreft het de concepten ‘actieve afnemer’ en ‘energiegemeenschap van burgers’ in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn³, en de concepten ‘zelfverbruiker van hernieuwbare energie’, ‘gezamenlijk optredende zelfverbruikers van energie’ en ‘hernieuwbare-energiegemeenschap’ in de herschikte Richtlijn HEB⁴. Deze nieuwe concepten zullen een aanzienlijke impact hebben op het bestaande regelgevende en regulatoire kader inzake energie.⁵

Het is van belang dat alle bij deze omzetting betrokken actoren zich tijdig een correct beeld vormen van de om te zetten concepten, en van de implicaties ervan. Daartoe wil deze consultatie bijdragen. Daarnaast is er vanuit de markt al een grote vraag naar deze nieuwe, nog in Vlaams recht om te zetten concepten, merkbaar. Ook is het belangrijk om voor ogen te houden dat de termijnen die de EU-lidstaten voor de omzetting van de voormelde richtlijnen krijgen, scherp gesteld zijn. De Vierde Elektriciteitsrichtlijn moet omgezet worden tegen uiterlijk 31 december 2020⁶, de herschikte Richtlijn HEB tegen uiterlijk 30 juni 2021⁷.

Gelet op onze taak inzake advisering⁸, hebben wij een voorstel uitgewerkt voor de omzetting van de desbetreffende richtlijnbepalingen in het Vlaamse Gewest. Dit voorstel werkten wij in eerste instantie uit in de vorm van een consultatiedocument, gekend onder de referentie CONS-2019-05,⁹ waarop elke belanghebbende schriftelijk kon reageren. In ons consultatierapport, gekend onder de referentie RAPP-2020-08,¹⁰ beschrijven we de reacties die we ontvingen en geven we weer op welke wijze we deze reacties hebben verwerkt. Dit advies behelst een aangepaste versie van de tekst van ons consultatiedocument (CONS-2019-05), rekening houdende met de consultatiereacties (zoals verwerkt in het consultatieverslag (RAPP-2020-08).

In wat volgt schetsen we eerst de krachtlijnen van ons omzettingsvoorstel, waarna we dit meer in detail toelichten. De tekst van ons omzettingsvoorstel is integraal opgenomen als bijlage bij dit document (zie bijlage 1). Voor een goed begrip worden het omzettingsvoorstel en het eigenlijke advies best samen gelezen. Eveneens bijgevoegd zijn omzettingstabellen met daarin de volledige tekst van de om te zetten richtlijnbepalingen (zie bijlage 2). Deze tabellen maken beter zichtbaar hoe ons voorstel concreet voorziet in de omzetting van de relevante richtlijnbepalingen.

¹ Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU, *Pb.L* 14 juni 2019, 158/125.

² Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, *Pb.L* 21 december 2018, 328/82.

³ Zie artt. 15 en 16 Vierde Elektriciteitsrichtlijn, evenals de relevante definities in art. 2, punten 8 en 11 van deze richtlijn.

⁴ Zie artt. 21 en 22 herschikte Richtlijn HEB, evenals de relevante definities in art. 2, punten 14 t.e.m. 16 van deze richtlijn.

⁵ Zie voor een goed overzicht het rapport van de Council of European Energy Regulators (CEER) van 25 juni 2019 inzake “Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities”, raadpleegbaar via: <https://www.ceer.eu/1740>.

⁶ Zie art. 71, §1 Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

⁷ Zie art. 36, §1 herschikte Richtlijn HEB.

⁸ Zie art. 3.1.3, eerste lid, 5° Decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid, *BS* 7 juli 2009, 46.145 (verkort: ‘Energiedecreet’).

⁹ <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

¹⁰ <https://www.vreg.be/nl/document/adv-2020-08>

We merken hier alvast op dat ook de Vlaamse regelgever zich uiteraard een visie dient te vormen aangaande de gewenste rol van actieve afnemers en energiegemeenschappen in de energietransitie, evenals de wijze waarop zij door de overheid dienen te worden ondersteund. Dit zal in belangrijke mate de keuzes bepalen die de regelgever bij omzetting van de richtlijnen maakt, binnen het kader van zijn beleidsruimte. Op verschillende plaatsen in dit advies zullen we hier nog nader op terugkomen.

2 Krachtlijnen van ons omzettingsvoorstel

2.1 Actoren en varianten

In ons omzettingsvoorstel staan twee actoren centraal, namelijk de **actieve afnemers** en de **energiegemeenschappen**. Beiden kennen twee varianten: de (individuele) “actieve afnemer” en de “gezamenlijk actieve afnemers” enerzijds, en de “energiegemeenschap” en de “hernieuwbare energiegemeenschap” anderzijds.

ACTOREN	VARIANTEN
Actieve afnemer	Individuele actieve afnemer
	Gezamenlijk actieve afnemers
Energiegemeenschap	Energiegemeenschap
	Hernieuwbare energiegemeenschap

2.2 Definiëring van concepten

In eerste instantie zorgen we voor een **adequate definitie en afbakening** van deze concepten. Hoewel we bepaalde EU-concepten in ons omzettingsvoorstel integreren om conceptueel enig overzicht te behouden, nemen we daarbij wel al de relevante vereisten van de EU-richtlijnen in acht.

2.3 Rechten en plichten

Voor het overige behelst ons omzettingsvoorstel een regeling van de **rechten** en – als ‘keerzijde’ daarvan – de **plichten** van actieve afnemers en energiegemeenschappen. Daarbij stellen we een omzetting voor die nauw aanleunt bij de vereisten bepaald in de EU-richtlijnen.

Wij zijn ons ervan bewust dat ons omzettingsvoorstel om die reden, voor wat de rechten van de (actieve) afnemers betreft, voor een deel neerkomt op een ‘codificatie’ van regelingen waarvoor de huidige regelgeving al ruimte biedt. Niet alle rechten zijn m.a.w. noodzakelijkerwijze volstrekt ‘nieuwe’ rechten. Ook voorheen was het bv. al mogelijk voor afnemers om deel te nemen aan energiediensten, of om als prosument de met een decentrale productie-eenheid zelf opgewekte elektriciteit zelf te verbruiken (doordat dit ‘zelfverbruik’ niet geregistreerd wordt op de meter). O.i. is dit niet onlogisch, gezien EU-richtlijnen een kader moeten bieden voor regelgeving in alle lidstaten; de regelgeving die tot dusver in dit domein eventueel al bestaat in de ene lidstaat, kan zich in een heel ander stadium bevinden dan de regelgeving in de andere lidstaat. De ontwikkeling van een algemeen kader op EU-leest voor activiteiten en projecten die onder de thans geldende regelgeving al mogelijk zijn, kan echter op zich al voor een duidelijke ‘labeling’ en eventueel meer rechts- en investeringszekerheid zorgen.

Concreet voorziet ons omzettingsvoorstel erin dat actieve afnemers en energiegemeenschappen rechtstreeks kunnen deelnemen aan de energiemarkt op het vlak van energiediensten, flexibiliteit, productie, opslag, verbruik en verkoop van energie. Ze zullen daarbij, net zoals de andere marktspelers, in principe moeten voldoen aan de verplichtingen die in de markt aan deze activiteiten worden gesteld. Voor een adequate uitoefening van de meeste van deze activiteiten zal bovendien een **meter** nodig zijn die ten minste aan de volgende twee vereisten voldoet. Ten eerste dient de meter de afgenomen energie enerzijds, en de energie die op het distributienet geïnjecteerd wordt anderzijds, afzonderlijk te meten. Ten tweede moeten de meetwaarden minstens elke onbalansverrekeningsperiode (d.i. voor elektriciteit per kwartier en voor aardgas per uur) geregistreerd worden en verwerkt worden bij de allocatie.

De nieuwe concepten ‘actieve afnemer’ en ‘energiegemeenschap’ kunnen o.i. verschillende **extra voordelen** met zich meebrengen voor de betrokken afnemers in kwestie. Mogelijke voordelen zijn de volgende:

- **Collectief zelfverbruik:** Gezamenlijk actieve afnemers, en de vennoten of leden van een (hernieuwbare) energiegemeenschap, kunnen aan “zelfverbruik van hernieuwbare energie” doen. Dit houdt in dat zij op collectieve basis (binnen collectief van gezamenlijk actieve afnemers of (hernieuwbare) energiegemeenschap) energie uit hernieuwbare energiebronnen kunnen produceren, en deze energie individueel (als actieve afnemer deel uitmakend van gezamenlijk actieve afnemers of als vennoot/lid van een (hernieuwbare) energiegemeenschap) kunnen verbruiken.
- **Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie:** Voor een actieve afnemer en gezamenlijk actieve afnemers wordt in de mogelijkheid voorzien dat de zelfopgewekte, maar niet zelf verbruikte hernieuwbare energie, wordt verkocht aan een andere actieve afnemer (d.i. een zgn. “peer-to-peerverkoop”), dan wel wordt verkocht aan iemand anders (bv. een energieleverancier). Voor de verkoop van dit “overschot” hernieuwbare energie met een peer, geldt een vrijstelling van het vereiste om over een leveringsvergunning te beschikken. Daarnaast kan ook een (hernieuwbare) energiegemeenschap haar “overschot” zelfopgewekte hernieuwbare energie verkopen.
- Naast deze rechten van zelfverbruik en verkoop van hernieuwbare energie, kunnen actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen uiteraard ook genieten van de **financiële opbrengsten/besparingen ten gevolge van de andere activiteiten** die zij kunnen uitoefenen, zoals de deelname aan energiediensten en flexibiliteit.

Energiegemeenschappen kunnen bovendien bijkomende potentiële voordelen met zich mee brengen:

- Evidente voordelen zijn de **voordelen op milieugebied of op sociaal gebied**. De *hernieuwbare* energiegemeenschap in het bijzonder zal zijn bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling en uitbouw van hernieuwbare energieprojecten. Als zijnde entiteiten waarover de eigenlijke controle berust bij een welomschreven groep van natuurlijke personen, k(m)o's en lokale overheden, lijkt het bovendien goed denkbaar dat energiegemeenschappen ook 'sociale gemeenschappen' worden. Dit geldt opnieuw in het bijzonder voor *hernieuwbare* energiegemeenschappen, aangezien alle vennoten of leden die een beslissende invloed uitoefenen op de activiteiten van een hernieuwbare energiegemeenschap, in elkaars nabijheid gevestigd dienen te zijn.
- Het *label* van **hernieuwbare** energiegemeenschap is in het bijzonder interessant, aangezien de herschikte Richtlijn HEB de omzettende lidstaten verplicht om een zgn. "faciliterend kader" uit te bouwen, "ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare energiegemeenschappen". Dit faciliterend kader is ruim opgevat, en zet de regelgever er o.m. toe aan om – binnen de klijlijnen van de Europese staatssteunregels – **steun te verlenen** aan hernieuwbare energiegemeenschappen.
- Afhankelijk van de beleidskeuze die de decreetgever ter zake maakt, zouden hernieuwbare energiegemeenschappen de mogelijkheid kunnen krijgen om zelf het **distributienet binnen de hernieuwbare energiegemeenschap te beheren**. Dit kan een bijkomend voordeel zijn, maar we benadrukken wel dat deze taak ook aanzienlijke plichten met zich meebrengt. Wij menen dat een "hernieuwbare energiegemeenschap-distributienetbeheerder" zou moeten voldoen aan dezelfde vereisten als andere distributienetbeheerders of beheerders van gesloten distributienetten, gezien een hernieuwbare energiegemeenschap zijn net slechts als een volwaardige (gesloten) distributienetbeheerder zelf zou kunnen beheren.

2.4 Tarifaire implicaties

De EU-richtlijnen bevatten verschillende bepalingen m.b.t. de tarifaire behandeling van actieve afnemers en energiegemeenschappen.¹¹ Zoals reeds aangegeven in ons consultatiedocument, bevat ons omzettingsvoorstel echter **geen uitgewerkte regels voor de tarifaire behandeling** van actieve afnemers en energiegemeenschappen. De tariefmethodologie zou kunnen voorzien in een specifieke tarifaire behandeling zo daartoe gegronde redenen bestaan. Die bevoegdheid komt echter alleen toe aan de VREG, op grond van zijn exclusieve bevoegdheid inzake distributienettarieven, en zijn onafhankelijkheid bij de uitoefening ervan. We zijn in het kader van de rechtsbescherming van de belanghebbenden decretaal verplicht om voorafgaandelijk de in het Energiedecreet voorziene overleg- en consultatieprocedures te doorlopen, en we hanteren ten aanzien van de hogere regelgeving telkens het algemeen principe dat de tariefmethodologie de nieuwe regelgeving volgt en er dus niet op anticipeert. Met andere woorden, we menen dat de eventuele uitwerking van tarifaire regels voor actieve afnemers en energiegemeenschappen maar zin heeft zodra er duidelijkheid bestaat over de (te verwachten) omzetting van de EU-regels aangaande actieve afnemers en energiegemeenschappen in Vlaams recht, waartoe we met dit advies al een bijdrage wensen te leveren.

Wanneer in een later stadium in onze tariefmethodologie regels zouden worden opgenomen die specifiek gaan over tarifiering van actieve afnemers en energiegemeenschappen, zullen deze uiteraard in lijn moeten zijn met de vereisten die de naar Vlaams recht omgezette EU-richtlijnen stellen. In de bijgevoegde omzettingstabellen (zie bijlage 2) is terug te vinden om welke delen van

¹¹ Zie verschillende paragrafen van artt. 15 en 16 Vierde Elektriciteitsrichtlijn en artt. 21 en 22 herschikte Richtlijn HEB.

de relevante richtlijnbevestigingen het precies gaat: deze worden gevolgd door de vermelding “door VREG rekening mee te houden in Tariefmethodologie”.

Wel wensen we in dit advies al aan te geven dat veel van de specifieke bepalingen m.b.t. de tarifaire behandeling van actieve afnemers en energiegemeenschappen eigenlijk voor zich spreken en een concretisering vormen van de belangrijkste algemene tarifaire beginselen. Zo staat in de eerste paragraaf en in de tweede paragraaf, *sub e*) van art. 15 Vierde Elektriciteitsrichtlijn opgenomen dat actieve afnemers niet mogen worden onderworpen aan “nettarieven, die de kosten niet weerspiegelen”. Dit is een uitdrukking van het algemene beginsel van de kostenreflectiviteit van nettarieven, dat thans reeds is opgenomen in art. 4.1.32, §1, punt 5° Energiedecreet (als richtsnoer voor het opstellen van de tariefmethodologie voor de distributienettarieven).¹² Dezelfde redenering gaat ook op voor de vereisten dat nettarieven voor actieve afnemers transparant en niet-discriminerend¹³ moeten zijn. Die algemene beginselen inzake nettarieven maken de Europeesrechtelijke grondslag van de tariefregulering uit en zijn thans reeds vervat in de Grondwet, het Energiedecreet of maken deel uit van de beginselen van behoorlijk bestuur. Diezelfde evidente vereisten stelt art. 16, §1, e) Vierde Elektriciteitsrichtlijn ook aan nettarieven voor energiegemeenschappen¹⁴, waardoor dit een bevestiging van algemene principes zijn die daarom geen verdere uitwerking behoeven.

Een vereiste m.b.t. de tarifiering van actieve afnemers die wel nieuw is, betreft de vereiste dat *“ervoor wordt gezorgd dat [actieve afnemers] op een passende en evenwichtige wijze bijdragen aan het delen van de totale kosten van het systeem”*.¹⁵ Eenzelfde vereiste vinden we terug m.b.t. (hernieuwbare) energiegemeenschappen: er moet worden *“gewaarborgd dat [(hernieuwbare) energiegemeenschappen] op voldoende en evenwichtige wijze bijdragen aan de totale kosten van het systeem”*.¹⁶ Hiermee wordt o.i. beklemtoond dat, wat de distributienettarieven betreft, *freerider*-gedrag van actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen uit den boze is.

Het verkrijgen van tarifaire voordelen, hoewel niet per definitie uitgesloten, is niet het primaire doel dat de EU voor ogen had bij de introductie van een (hernieuwbare) energiegemeenschap. De beweegredenen zijn van een totaal andere orde. Zo geven de richtlijndefinities duidelijk aan dat (hernieuwbare) energiegemeenschappen hoofdzakelijk gericht moeten zijn op de verstrekking van voordelen op milieugebied, of op economisch of sociaal gebied.¹⁷ Daarnaast wordt in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn, voor wat betreft het ‘delen’ van binnen de energiegemeenschap opgewekte elektriciteit, expliciet vermeld dat dit geen afbreuk mag doen aan “geldende nettarieven, heffingen en vergoedingen”.¹⁸ Veeleer dan voordelen op tarifair gebied, zal de uitoefening van de activiteiten als energiegemeenschap – of als actieve afnemer – in eerste instantie kunnen leiden tot een besparing op de energiecomponent van de factuur (“commodity”).

¹² Een belangrijke nuancering hierbij is wel dat het principe van kostenreflectiviteit bij tariefregulering juridisch gezien momenteel enkel geldt voor de verhouding tussen de globale inkomsten uit nettarieven en de achterliggende kosten van de netbeheerders. Het richtsnoer wordt op dit moment niet toegepast op de allocatie van de kosten aan de netgebruikers (Brussel 25 maart 2015, nr. 2013/AR/1274, § 90 e.v.). De kostenreflectiviteit van de tarieven wordt enkel globaal worden beoordeeld – i.e. in de betekenis ‘kostendekkend’ – en niet o.b.v. het tarief dat elke categorie van netgebruikers betaalt. In de nieuwe Europese Richtlijnen wordt een tendens waargenomen naar kostenreflectiviteit in de betekenis van kostenallocatie, waarbij het weliswaar enkel gaat over een ‘afspiegeling’ van de kosten die de netgebruikers veroorzaken, hetgeen nu ook al de betrachting is door de VREG, hoewel het nooit mogelijk of wettelijk toegelaten zal zijn om dat 100% accuraat te doen (denk maar aan ‘postzegeltarieven’ o.a.). Wel wordt redelijke kostenreflectiviteit nu al nagestreefd, en vormt het een van de belangrijkste redenen om de bestaande tariefstructuur te hervormen (capaciteitstarief).

¹³ Cf. art. 15, §2, e) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

¹⁴ *“Energiegemeenschappen van burgers worden onderworpen aan [...] transparante en niet-discriminerende nettarieven die de kosten weerspiegelen [...]”*.

¹⁵ Zie art. 15, §2, e) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

¹⁶ Zie art. 16, §1, e) *in fine* Vierde Elektriciteitsrichtlijn. Zie eveneens art. 22, §4 d) herschikte Richtlijn HEB.

¹⁷ Zie art. 2, punt 11 Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 2, punt 16 Richtlijn HEB.

¹⁸ Zie art. 16, §3, eerste lid, e) en tweede lid Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

2.5 Schematische voorstelling concepten

Zie de volgende bladzijde.

Concepten in EU-richtlijnen	“actieve afnemer” (<i>Vierde Elektriciteitsrichtlijn</i>) + “zelfverbruiker van hernieuwbare energie” (<i>herschikte Richtlijn HEB</i>)	“gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie” (<i>herschikte Richtlijn HEB</i>)	“energiegemeenschap van burgers” (<i>Vierde Elektriciteitsrichtlijn</i>)	“hernieuwbare-energiegemeenschap” (<i>herschikte Richtlijn HEB</i>)
Concepten in ons omzettingsvoorstel	Actieve afnemer	Gezamenlijk actieve afnemers	Energiegemeenschap	Hernieuwbare energiegemeenschap
Activiteiten (rechten) gekoppeld aan concept	<ul style="list-style-type: none"> - Deelname aan energiediensten - Deelname aan flexibiliteit of aggregatie - Opslag van elektriciteit middels een energieopslagfaciliteit 		Energiegemeenschap zelf: <ul style="list-style-type: none"> - Aanbieden van, of deelname aan energiediensten - Deelname aan flexibiliteit of aggregatie - Productie van energie - Opslag van elektriciteit middels een energieopslagfaciliteit - Verkoop van “overschot” zelfopgewekte hernieuwbare energie - Aanbieden van oplaaddiensten voor elektrische voertuigen Vennoten/leden: Zelfverbruik van hernieuwbare energie	Hernieuwbare energiegemeenschap zelf: <ul style="list-style-type: none"> - Zelfde rechten als energiegemeenschap + ‘onrechtstreeks’ voordeel van “faciliterend kader” - [Optioneel: beheer van (gesloten) distributienet van de hernieuwbare energiegemeenschap] Vennoten/leden: Zelfverbruik van hernieuwbare energie
	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfverbruik van hernieuwbare energie als individuele actieve afnemer - Verkoop van “overschot” zelfopgewekte hernieuwbare energie aan andere actieve afnemer (<i>peer-to-peer</i>) - Verkoop van “overschot” zelfopgewekte hernieuwbare energie aan niet-<i>peer</i> (bv. leverancier) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfverbruik van hernieuwbare energie georganiseerd binnen collectief van gezamenlijk actieve afnemers - Verkoop van “overschot” zelfopgewekte hernieuwbare energie aan actieve afnemer die geen deel uitmaakt van collectief (<i>peer-to-peer</i>) - Verkoop van “overschot” zelfopgewekte hernieuwbare energie aan niet-<i>peer</i> (bv. leverancier) 		
Plichten gekoppeld aan concept	Vereisten m.b.t. meter /		Meldingsplicht	
Criteria voor lokalisatie	Verblijfplaats of vestigingseenheid (voor wat betreft zelfverbruik/verkoop HE)	Hetzelfde gebouw of appartementsgebouw	N.v.t.	“Nabijheid”

3 Toelichting bij ons omzettingsvoorstel

In wat volgt, lichten we ons omzettingsvoorstel en de reeds hierboven weergegeven krachtlijnen ervan meer in detail toe. We doen dit aan de hand van de twee actoren die in ons omzettingsvoorstel centraal staan, de actieve afnemer (3.1) en de (hernieuwbare) energiegemeenschap (3.2). De uitgebreide mogelijkheden van actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen inzake zelfverbruik en verkoop van hernieuwbare energie bespreken we elk onder afzonderlijke hoofdingen (3.3 en 3.4). Tot slot gaan we al kort in op de rechtsbasissen voor verdere operationele- en marktregels in de technische reglementen (3.5).

In deze toelichting trachten we telkens te verantwoorden waarom ons voorstel volgens ons een geschikte omzetting van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn en de herschikte Richtlijn HEB vormt. Op bepaalde vlakken is de beleidsvrijheid van de Vlaamse regelgever bij de omzetting van deze EU-richtlijnen bijzonder ruim. In deze toelichting identificeren we dan ook die aspecten en lichten we de verschillende opties toe, die de regelgever o.i. heeft bij de omzetting.

3.1 Actieve afnemer

3.1.1 Begripsomschrijving en afbakening t.o.v. ‘passieve’ afnemer

Het concept ‘actieve afnemer’ kent een ruime definitie in art. 2, punt 8) van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn. Deze definitie gaat zelf al meteen in op de rechten waarop de actieve afnemer zich kan beroepen, en die nader worden geregeld in art. 15 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn (d.i. de bepaling getiteld ‘Actieve afnemers’). Eigenlijk is dit een onnodige herhaling, die we niet wensen over te nemen in ons omzettingsvoorstel. Vandaar de keuze om in art. 1.1.3 Energiedecreet een **zeer beknopte definitie** van actieve afnemer in te voegen die meteen doorverwijst naar het nieuw in te voegen art. 4.4.2 Energiedecreet, waarin alle rechten/mogelijke activiteiten van de actieve afnemer worden opgesomd.

De idee is dat elke afnemer aangesloten op het distributienet, dus zowel een huishoudelijke als een niet-huishoudelijke afnemer, een *actieve* afnemer kan worden door één of meer van de in art. 4.4.2 Energiedecreet opgesomde activiteiten te ondernemen. Het al dan niet *ondernemen* van één of meer van deze activiteiten is dus decisief voor het onderscheid tussen actieve afnemers en de overige afnemers, die geen gebruik maken van de nieuwe mogelijkheden om een actieve rol op de energiemarkt in te nemen (en die men daarom ‘passieve’ afnemers zou kunnen noemen).

3.1.2 Rechten

Zoals vermeld, voorziet ons omzettingsvoorstel in een nieuw in te voegen art. 4.4.2 Energiedecreet waarin de uiteenlopende rechten van de actieve afnemer worden geregeld. Het nieuwe art. 4.4.2 Energiedecreet vormt een omzetting van de **eigenlijke rechten** in art. 15 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn. In laatstgenoemde bepaling worden de rechten van de actieve afnemers nogal verspreid geregeld; bepaalde paragrafen bevatten – naast de eigenlijke rechten voor de actieve afnemers – eerder aanwijzingen gericht op de omzettende lidstaten. De eerste paragraaf van art. 15 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt bijvoorbeeld dat de lidstaten ervoor zorgen *“dat eindafnemers het recht hebben om op te treden als actieve afnemers zonder te worden onderworpen aan onevenredige of discriminerende technische vereisten, administratieve voorschriften, procedures en vergoedingen [...]”*. Zo’n bepaling dient uiteraard niet (letterlijk) te worden omgezet in nationaal recht, maar is eerder een ‘randvoorwaarde’ die de lidstaten bij omzetting voor ogen moet houden.

In het nieuwe art. 4.4.2 Energiedecreet wordt dan ook louter gefocust op de daadwerkelijke rechten/activiteiten van een actieve afnemer. Hieronder lichten we deze elk afzonderlijk beknopt toe. Vooraf vermelden we nog dat het nieuwe art. 4.4.2 Energiedecreet erin voorziet dat een actieve afnemer het beheer van zijn op het distributienet aangesloten installaties, die nodig zijn voor de activiteiten als actieve afnemer, kan overdragen.¹⁹ In de Vierde Elektriciteitsrichtlijn noemt men dit het recht om het beheer van deze installaties te “delegeren aan een derde”, maar naar Belgisch burgerlijk recht komt dit eigenlijk neer op een **lastgeving**²⁰, waarbij de derde (lasthebber) in naam en voor rekening optreedt voor de actieve afnemer (lastgever). Deze lastgeving heeft noch tot gevolg dat de actieve afnemer zijn hoedanigheid en rechten als actieve afnemer verliest, noch dat de derde zelf actieve afnemer wordt.

¹⁹ Zie art. 15, §2, d) Vierde Elektriciteitsrichtlijn. Zie ook art. 21, §5 herschikte Richtlijn HEB.

²⁰ Zie art. 1984 e.v. van het Burgerlijk Wetboek van 21 maart 1804.

3.1.2.1 *Deelname aan energiediensten*

Een eerste recht voor een actieve afnemer is het recht om deel te nemen aan energiediensten. “Energiedienst” wordt thans reeds gedefinieerd in het Energiedecreet (art. 1.1.3, punt 39/1°). Deze definitie in het Energiedecreet is een quasi-letterlijke overname van de definitie in de Energie-efficiëntierichtlijn.²¹

Vandaar ook de keuze om in het nieuwe art. 4.4.2 Energiedecreet aan te knopen bij het concept “energiedienst” i.p.v. het vagere “energie-efficiëntieregeling” dat wordt gehanteerd in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn.²² Er bestaat nl. noch een Europese, noch een decretale definitie van het concept “energie-efficiëntieregeling”. Om interpretatieproblemen te vermijden, en omdat de definitie van “energiedienst” grotendeels gericht is op energiebesparingen/energie-efficiëntie, achten we de formulering “deelnemen aan energiediensten” verantwoord. De precieze invulling en consequenties van het recht om deel te nemen aan energiediensten vloeien dan voort uit de Energie-efficiëntierichtlijn, zoals omgezet in o.m. het Energiedecreet. In elk geval is de activiteit van het “deelnemen aan energiediensten” veelomvattend; ook het deelnemen aan energiediensten via een ESCO²³ valt eronder.

3.1.2.2 *Deelname aan flexibiliteit of aggregatie*

Een volgend recht voor een actieve afnemer is het recht om deel te nemen aan flexibiliteit of aggregatie. In de Vierde Elektriciteitsrichtlijn wordt dit omschreven als “deelname aan flexibiliteitsregelingen”²⁴ resp. het recht om “via aggregatie op te treden”²⁵.

In ons omzettingsvoorstel opteren we voor de ruime omschrijving “flexibiliteit of aggregatie”. De omzetting van de richtlijnbevestigingen m.b.t. flexibiliteit maakt weliswaar niet het voorwerp uit van dit omzettingsvoorstel, maar het concept “flexibiliteit” en het daarbij aanleunende concept “aggregatie” zal logischerwijze sowieso nog afgebakend en gedefinieerd moeten worden in het kader van de omzetting van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn (dit i.t.t. de vage term “flexibiliteitsregeling(en)”, die behalve in art. 15, §2, b) nergens anders in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn voorkomt).

De precieze invulling en consequenties van het recht van de actieve afnemer om deel te nemen aan flexibiliteit of aggregatie, zal dan nader voortvloeien uit de te verwachten regelgeving m.b.t. de omzetting van de richtlijnbevestigingen inzake flexibiliteit. Het valt daarom niet uit te sluiten dat ons omzettingsvoorstel (zie bijlage 1 bij dit advies) nog moet aangepast worden aan de omzetting van deze bepalingen.

3.1.2.3 *Opslag van elektriciteit middels een energieopslagfaciliteit*

Een derde recht dat de Vierde Elektriciteitsrichtlijn toekent aan een actieve afnemer is het recht om elektriciteit op te slaan.²⁶ Dit kan zowel door hemzelf opgewekte, als van het net afgenomen elektriciteit betreffen. Deze opslag moet gebeuren middels een “energieopslagfaciliteit”, een

²¹ Zie art. 2, punten 7 en 24 Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG, zoals gewijzigd bij Richtlijn 2013/12/EU, Richtlijn (EU) 2018/844, Richtlijn (EU) 2018/2002 en Verordening (EU) 2018/1999.

²² Art. 15, §2, c) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

²³ Zie definitie in art. 1.1.3, 49°/1 Energiedecreet.

²⁴ Art. 15, §2, c) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

²⁵ Art. 15, §2, a) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

²⁶ Art. 15, §5 Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

concept dat – net zoals “energieopslag” als zodanig – wordt gedefinieerd in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn.²⁷ In dit omzettingsvoorstel worden deze definities niet overgenomen, aangezien deze beter aansluiten bij de te verwachten omzettingsregelgeving over bv. flexibiliteit.

Een actieve afnemer met een energieopslagfaciliteit geniet twee bijkomende rechten, nl. het recht op aansluiting op het net van de energieopslagfaciliteit binnen een redelijke termijn, en het recht om gelijktijdig verschillende energieopslagdiensten te verlenen, voor zover dat technisch mogelijk is. De modaliteiten van het eerstgenoemde recht zullen bekeken worden in de nieuwe herziening van de technische reglementen van de VREG²⁸, voor zover zij niet reeds zullen worden vastgelegd in hogere regelgeving.

3.1.2.4 *Zelfverbruik van hernieuwbare energie*

Een vierde recht dat in ons omzettingsvoorstel wordt toegekend aan een actieve afnemer betreft het verbruik van de door hemzelf opgewekte hernieuwbare energie. In de definitie van actieve afnemer in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn wordt kort vermeld dat een actieve afnemer zelfopgewekte elektriciteit kan “verbruiken”.²⁹ Het is echter de andere om te zetten EU-richtlijn, de beschikte Richtlijn HEB, die een uitgebreide regeling behelst van het zgn. “zelfverbruik van hernieuwbare energie”. De beschikte Richtlijn HEB bevat definities van het concept “zelfverbruiker van hernieuwbare energie” en het concept “gezamenlijk optredende zelfverbruiker van hernieuwbare energie” (om evidente redenen af te korten als “GOZHE”).³⁰

Om te vermijden dat een overaanbod aan nieuwe actoren wordt gecreëerd – de “zelfverbruiker” en “GOZHE” zouden nóg twee nieuwe actoren zijn náást de actieve afnemers en de energiegemeenschappen – opteren we er echter voor om de definities van “zelfverbruiker van hernieuwbare energie” en “GOZHE” niet als zodanig te introduceren in ons omzettingsvoorstel. Het lijkt ons wijzer om in plaats daarvan een definitie van “**zelfverbruik van hernieuwbare energie**” in te voegen in art. 1.1.3 Energiedecreet, dit min of meer als een ‘onpersoonlijke’ versie van de definitie van “zelfverbruiker”. Dit “zelfverbruik” is dan een recht dat ‘transversaal’ wordt opgevat, en dat zowel aan actieve afnemers³¹ als aan vennoten of leden van energiegemeenschappen³² wordt toegekend. Op deze manier zetten we de bepalingen m.b.t. zelfverbruikers in de beschikte Richtlijn HEB in een voldoende mate om, maar vermijden we de introductie op de energiemarkt van te veel gelijksoortige actoren – en alle onderlinge afbakeningsproblemen die daar het gevolg van kunnen zijn. Om voldoende recht te doen aan de bepalingen m.b.t. GOZHE in de beschikte Richtlijn HEB, stellen we voor een definitie van “**gezamenlijk actieve afnemers**” in art. 1.1.3 Energiedecreet in te voegen, die we baseren op de GOZHE-definitie (zie een verdere bespreking hiervan onder hoofding 3.1.4).

We analyseren het recht op zelfverbruik van hernieuwbare energie nader onder hoofding 3.3 van dit advies.

3.1.2.5 *Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie*

Daarnaast genieten actieve afnemers het recht om de door henzelf opgewekte energie te verkopen.³³ Dit lichten we nader toe onder hoofding 3.4 van dit advies.

²⁷ Zie art. 2, punten 59° en 60° Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

²⁸ De actuele versie van de technische reglementen is raadpleegbaar via: www.vreg.be/nl/technische-reglementen.

²⁹ Art. 2, punt 8) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

³⁰ Art. 2, punten 14) en 15) beschikte Richtlijn HEB.

³¹ Krachtens het nieuw in te voegen art. 4.4.2, §1, eerste lid, 4° Energiedecreet. Gezamenlijk actieve afnemers beschikken over het recht op zelfverbruik van hernieuwbare energie krachtens §3 van diezelfde bepaling.

³² Krachtens het nieuw in te voegen art. 4.8.5, §1 Energiedecreet.

³³ Zie o.a. art. 15, §2, b) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

3.1.3 Plichten

Naast de hierboven opgesomde rechten, heeft een actieve afnemer ook enkele plichten. Enerzijds moet hij beschikken over een meter die aan bepaalde vereisten voldoet. Anderzijds is hij verantwoordelijk voor de onbalansen die hij creëert, wat een logische consequentie is van de uitoefening van de rechten als actieve afnemer.

3.1.3.1 Vereisten m.b.t. de meter/meetinstallatie van de actieve afnemer

Ons inziens is het noodzakelijk dat de actieve afnemer beschikt over een meter die ten minste aan de volgende twee vereisten voldoet. Ten eerste dient de meter de afgenomen energie enerzijds, en de energie die op het distributienet geïnjecteerd wordt anderzijds, afzonderlijk te meten. Ten tweede dienen de meetwaarden minstens elke onbalansverrekeningsperiode³⁴ (d.i. voor elektriciteit per kwartier en voor aardgas per uur) geregistreerd te worden en verwerkt te worden bij de allocatie.

Zulk een meetinstallatie is een voor de actieve afnemer onontbeerlijk ‘middel’ voor de uitoefening van het merendeel van de eerder opgesomde rechten, uitgezonderd de deelname aan energiediensten.³⁵ Vandaar dat de vereisten m.b.t. de meetinstallatie van de actieve afnemer expliciet worden opgenomen in het nieuw in te voegen art. 4.4.2, §1, tweede lid Energiedecreet.

Wat elektriciteit betreft, zou de ‘digitale meter’, zoals al gedefinieerd in art. 1.1.3, punt 25°/2 Energiedecreet, in beginsel voldoen aan de gestelde vereisten. Het betreft de meter die sinds 1 juli 2019 in het Vlaamse Gewest wordt uitgerold conform art. 4.1.22/2 Energiedecreet (en art. 3.1.52 e.v. Energiebesluit³⁶), en die beschikt over de functionaliteiten vermeld in art. 4.1.22/3 Energiedecreet (en art. 3.1.45 Energiebesluit). Cfr. art. 3.1.45, §1, punten 2° en 3° Energiebesluit, is de digitale meter voor elektriciteit geschikt om “als fijnste granulariteit elk kwartier de actuele meterstand in kWh en kVArh voor de afgenomen elektriciteit en voor de geïnjecteerde elektriciteit voor de verschillende gebruikperiodes te registreren en de actuele meterstand in kWh weer te geven op de display van de meter”. De uitrol van de digitale meters heeft bij de prioritaire doelgroepen reeds een aanvang genomen op 1 juli 2019.³⁷ Iedere netgebruiker, die tot een niet-prioritaire doelgroep voor deze uitrol behoort, kan bovendien steeds om de plaatsing van een digitale meter verzoeken. Daarnaast kunnen ook andere metertechnologieën, zoals AMR, gebruikt worden, zolang ze maar voldoen aan de hierboven vermelde vereisten.

3.1.3.2 Evenwichtsverantwoordelijkheid

Art. 15, §2, f) Vierde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt dat actieve afnemers in principe “financieel verantwoordelijk zijn voor de onbalansen die zij in het elektriciteitssysteem veroorzaken”, maar laat tegelijkertijd een opening voor een delegatie van deze evenwichtsverantwoordelijkheid conform art. 5 Elektriciteitsverordening³⁸. O.i. wordt dienaangaande best een gedetailleerde regeling uitgewerkt op niveau van de technische reglementen van de VREG, onder meer voor de berekening van de energiehoeveelheden in de allocatiemethodologie en de regels voor reconciliatie; vandaar de voorgestelde delegatie in het nieuw in te voegen art. 4.4.2, §4 Energiedecreet.

³⁴ Zie art. 2, punt 25 *iuncto* art. 2 punt 15 Verordening (EU) 2019/943.

³⁵ Zie het nieuw in te voegen art. 4.4.2, §1, eerste lid, 1° Energiedecreet *iuncto* het tweede lid van dezelfde bepaling.

³⁶ BVR van 19 november 2010 houdende algemene bepalingen over het energiebeleid, BS 8 december 2010, 74.288.

³⁷ Een volledige uitrol dient krachtens art. 3.1.52, §1 Energiebesluit plaats te vinden tegen uiterlijk 1 januari 2034, waarbij eenieder die tot een niet-prioritaire doelgroep voor deze uitrol behoort steeds om een installatie van de digitale meter kan verzoeken.)

³⁸ Verordening (EU) van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit, Pb.L 14 juni 2019, 158/54.

We wijzen er in dit kader wel op dat het ook voor de bestaande marktspelers (leveranciers, producenten, aggregatoren, ...) reeds mogelijk is om hun evenwichtsverantwoordelijkheid te delegeren.

3.1.4 Gezamenlijk actieve afnemers

Zoals eerder vermeld *sub* hoofding 3.1.2.4, bevat ons omzettingsvoorstel eveneens een definitie van het concept ‘gezamenlijk actieve afnemers’ (in te voegen in art. 1.1.3 Energiedecreet), gebaseerd op art. 2, punt 15) van de herschikte Richtlijn HEB.

Logischerwijze zijn gezamenlijk actieve afnemers een groep van twee of meer actieve afnemers. Gezamenlijk actieve afnemers beschikken over alle rechten van de actieve afnemer; een collectief van gezamenlijk actieve afnemers kan m.a.w. gezamenlijk dezelfde activiteiten uitoefenen als een individuele actieve afnemer.³⁹ Wat specifiek de uitoefening van het recht op “zelfverbruik” door gezamenlijk actieve afnemers betreft – d.w.z. het recht op het verbruik van de zelfopgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen⁴⁰ – evenals het recht om deze energie te verkopen aan een actieve afnemer buiten het collectief, gelden specifieke modaliteiten voor gezamenlijk actieve afnemers. We bespreken dit nader onder hoofdingen 3.3 en 3.4 van dit advies.

Wel is het zo dat de actieradius van gezamenlijk actieve afnemers enigszins territoriaal begrensd is: alle afnemers die deel uitmaken van de groep gezamenlijk actieve afnemers moeten gevestigd zijn in hetzelfde gebouw of appartementsgebouw.⁴¹ Dat vloeit voort uit art. 2, punt 15 van de herschikte Richtlijn HEB.

In ons consultatiedocument⁴² stelden we de vraag hoe de noties “gebouw” en “appartementsgebouw” zouden kunnen worden geconcretiseerd. De feedback die we hieromtrent van de belanghebbenden ontvingen, structureerden we in het consultatieverslag volgens zeven nogal uiteenlopende zienswijzen.⁴³ Het behoort tot de beleidsruimte van de regelgever om een keuze te maken tussen de verschillende pistes die openstaan wat betreft de territoriale afbakening van de actieradius van gezamenlijk actieve afnemers. In dit advies wensen we op dit punt om die reden geen definitief voorstel naar voren te schuiven, maar stippen we wel enkele elementen aan, die o.i. van belang zijn om bij de keuze voor een territoriale afbakening voor gezamenlijk actieve afnemers in het achterhoofd te houden.

In eerste instantie willen we wijzen op het belang van een ondubbelzinnige afbakening van de actieradius van de gezamenlijk actieve afnemers, om toepassingsproblemen zoveel als mogelijk te vermijden. De noties “gebouw” of “appartementsgebouw” lijken op het eerste gezicht duidelijk aflijnbare concepten, maar in de praktijk kunnen deze noties op zichzelf genomen al snel aanleiding geven tot interpretatieproblemen.

Of bepaalde situaties onder de notie “gebouw”/“appartementsgebouw” vallen, kan immers variëren al naargelang het aangenomen perspectief. Wat fysiek één gebouw lijkt, wordt nl. juridisch, technisch,... gezien niet per se altijd als een eenheid behandeld, *et vice versa*. Daarnaast zijn er bepaalde “grijze zones” (bv. gebouwencomplexen), waarvoor een duidelijke beleidskeuze wenselijk is: is het de bedoeling om deze binnen het toepassingsgebied van de gezamenlijk actieve afnemers te brengen, of net niet?

³⁹ Zie nieuw in te voegen art. 4.4.2, §3 Energiedecreet.

⁴⁰ Zie ook *supra* de uiteenzetting onder hoofding 3.1.2.4.

⁴¹ *Cfr.* art. 2, punt 15 herschikte Richtlijn HEB.

⁴² <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

⁴³ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

Daarom zijn wij in elk geval voorstander van een duidelijke definitie van de noties “gebouw” of “appartementengebouw”, indien dit de noties worden waaraan de regelgever de territoriale afbakening van gezamenlijk actieve afnemers vastknoopt. Ook indien de regelgever verkiest om hiervoor de noties “gebouw” of “appartementengebouw” niet te gebruiken, zou een duidelijke omschrijving van het territoriale toepassingsgebied van de gezamenlijk actieve afnemers in elk geval vereist zijn.

Volgens ons is het gebruik van de noties “gebouw” of “appartementengebouw” voor de territoriale afbakening van gezamenlijk actieve afnemers het meest in overeenstemming met de herschikte Richtlijn HEB. In de definitie van “gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie” – één van de concepten die we in ons omzettingsvoorstel onder de noemer van de “gezamenlijk actieve afnemers” hebben thuisgebracht, wordt immers expliciet verwezen naar “gebouw of appartementengebouw”.⁴⁴ In de overwegingen van diezelfde richtlijn wordt bovendien – in de context van gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie, ook expliciet verwezen naar “burgers die in appartementen wonen”.⁴⁵ Het lijkt ons twijfelachtig of een territoriale afbakening voor gezamenlijk actieve afnemers die (veel) breder gaat dan “gebouw” en “appartementengebouw”, nog strookt met de herschikte Richtlijn HEB.

Er staan verschillende mogelijkheden open om de noties “gebouw” en “appartementengebouw” concreter af te bakenen. O.i. is het wel duidelijk dat het concept “eigen site” ter zake geen duidelijk criterium zou zijn. De definitie van “eigen site” in het Energiedecreet⁴⁶ is namelijk vastgeknoopt aan zowel de indeling in kadastrale percelen, als aan zakelijke rechten als eigendom, erfpacht en opstal, of concessie. Dit is nadelig, aangezien de indeling in kadastrale percelen niet altijd rekening houdt met de fysieke realiteit; zo kunnen constructies die fysiek duidelijk lijken te kunnen worden gekwalificeerd als een gebouw, in het ene geval op één kadastraal perceel staan, en in het andere geval op meerdere. Daarom lijkt het kadastrale percelenplan, dat bovenal een fiscale finaliteit heeft, op zichzelf ook geen geschikt hulpmiddel ter afbakening van de noties “gebouw” en “appartementengebouw”. Daarnaast lijkt het niet aangewezen om bij de afbakening van “gebouw” en “appartementengebouw”, in de context van gezamenlijk actieve afnemers, de link te leggen met zakelijke rechten. Ook huurders en kwetsbare afnemers zouden nl. in de gelegenheid moeten zijn om lid te worden van gezamenlijk actieve afnemers, zoals vooral in de herschikte Richtlijn HEB wordt benadrukt.⁴⁷

Afbakeningscriteria die door de belanghebbenden worden gesuggereerd in hun consultatiereacties⁴⁸, waren een “fysiek” criterium (gezamenlijke dakconstructie), een “technisch” criterium (gemeenschappelijke aansluiting op het distributienet) en een juridisch criterium (vereniging van mede-eigenaars/hoofdvereniging van mede-eigenaars). Laatstgenoemd criterium zou ook gebouwencomplexen binnen het toepassingsgebied van gezamenlijk actieve afnemers brengen, maar heeft o.i. als belangrijkste nadeel dat lidmaatschap van gezamenlijk actieve afnemers op deze manier zou worden verengd tot mede-eigenaars. Zoals hoger aangestipt, lijkt dit niet in overeenstemming met de doelstelling van de herschikte Richtlijn HEB om ook huurders en kwetsbare afnemers te betrekken. Bij het “technische” criterium hebben we de bedenking dat dit niet steeds zou overeenstemmen met de fysieke realiteit: een constructie die op het eerste gezicht fysiek kwalificeert als een gebouw, kan toch meerdere aansluitingen hebben. Bovendien lijkt dit criterium niet het voordeel van de (brede) kenbaarheid te hebben: het lijkt weinig waarschijnlijk

⁴⁴ Zie art. 2, punt 15 herschikte Richtlijn HEB.

⁴⁵ Zie overweging 66 herschikte Richtlijn HEB: “Door het toenemende belang van zelfverbruik van hernieuwbare elektriciteit is er behoefte aan een definitie van “zelfverbruikers van hernieuwbare energie” en “gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie” [...] Burgers die in appartementen wonen, moeten dezelfde mate van consumentenemancipatie kunnen genieten als huishoudens in eengezinswoningen. [...]”.

⁴⁶ Zie art. 1.1.3, punt 30°/1 Energiedecreet.

⁴⁷ Zie overweging 67 en art. 21, §6, punten c) en d) herschikte Richtlijn HEB.

⁴⁸ Zie voor een uitgebreide bespreking: <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>.

dat bewoners van een (appartementen)gebouw steeds goed op de hoogte zijn van het feit of er één of meer aansluiting(en) aanwezig zijn. De kwalificatie als gezamenlijk actieve afnemer volledig laten afhangen van het al dan niet aanwezig zijn van één gemeenschappelijk aansluitingspunt, lijkt dan ook vrij arbitrair. Wel is het zo dat het technische criterium (gemeenschappelijke aansluiting) meestal eenvoudig te verifiëren is door de distributienetbeheerder, die via het toegangsregister beschikt over de nodig informatie om na te gaan of actieve afnemers onderling verbonden zijn.

3.2 Energiegemeenschap en hernieuwbare energiegemeenschap

3.2.1 Begripsomschrijving en afbakening t.o.v. (gezamenlijk) actieve afnemers

Naast de actieve afnemer(s), staat in ons omzettingsvoorstel nog een tweede actor centraal: de energiegemeenschappen.

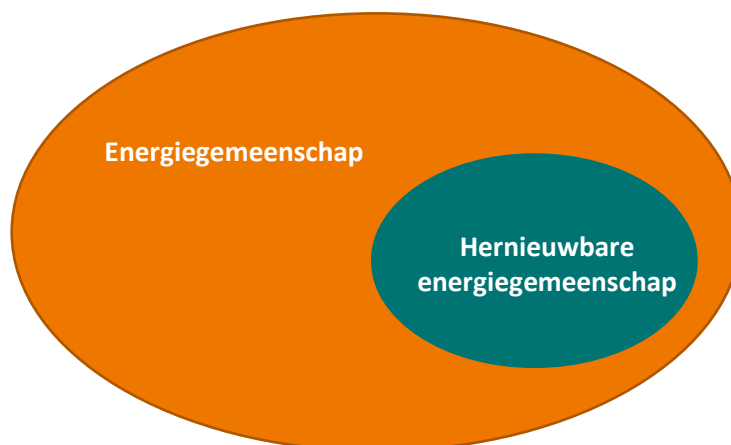
3.2.1.1 Energiegemeenschap vs. hernieuwbare energiegemeenschap

Zowel de Vierde Elektriciteitsrichtlijn als de herschikte Richtlijn HEB bevatten regels aangaande energiegemeenschappen. Art. 2, punt 11) van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn behelst een definitie van het concept ‘energiegemeenschap van burgers’, terwijl art. 2, punt 16) van de herschikte Richtlijn HEB het concept ‘hernieuwbare energiegemeenschap’ definieert. Aan de rechten van en de verplichtingen voor energiegemeenschappen van burgers en hernieuwbare energiegemeenschappen is telkens een afzonderlijk artikel gewijd: art. 16 Vierde Elektriciteitsrichtlijn resp. art. 22 herschikte Richtlijn HEB. In onderstaand schema worden beide EU-definities samengevat:

	Energiegemeenschap van burgers	Hernieuwbare energiegemeenschap
Essentie concept	Samenwerkingsverband dat zich bezighoudt met productie – verbruik – opslag – ... van elektriciteit	Samenwerkingsverband dat eigen project(en) m.b.t. hernieuwbare energie ontwikkelt
Hoofddoel	Voordelen op milieu-, economisch of sociaal gebied voor leden, aandeelhouders of de directe omgeving (↔ ondergeschikt/geen winstogmerk)	
Rechtsvorm	“Juridische entiteit”	
Zeggenschap /controle	Lokale overheden (o.a. gemeenten), natuurlijke personen, kleine ondernemingen	Lokale overheden (o.a. gemeenten), natuurlijke personen, kmo’s → gevestigd in nabijheid

Deze definities leren ons dat er enerzijds tussen de EU-concepten van energiegemeenschappen van burgers en hernieuwbare energiegemeenschappen een overlapping bestaat, maar dat er anderzijds – zoals nog zal blijken uit de analyse onder de navolgende hoofdingen – toch ook enkele verschilpunten zijn.

Gelet op het feit dat de overlapping tussen beide concepten niet volledig is, hebben we ervoor geopteerd om in ons omzettingsvoorstel twee concepten/modellen van energiegemeenschappen over te nemen. Samengevat gaat ons omzettingsvoorstel uit van een **basismodel**, eenvoudigweg “**energiegemeenschap**” genoemd (i.p.v. het meer omslachtige en niet volledig de lading dekkende⁴⁹ “energiegemeenschap van burgers”), waarop het **meer specifieke model** van de “**hernieuwbare energiegemeenschap**” is gesteund. De nieuw in te voegen definities van “energiegemeenschap” en “hernieuwbare energiegemeenschap” in art. 1.1.3 Energiedecreet, evenals de nieuw in te voegen artikelen 4.8.1 t.e.m. 4.8.5 Energiedecreet⁵⁰ geven blijk van die onderlinge verhouding. De figuur hieronder geeft deze verhouding tussen de concepten van de “energiegemeenschap” en de “hernieuwbare energiegemeenschap” schematisch weer.

O.i. is dit logischer dan een omzetting die uitgaat van een nevenschikking, d.w.z. twee elkaar grotendeels overlappende, gelijksoortige regimes m.b.t. energiegemeenschappen naast elkaar. Ook volgens de Europese Commissie⁵¹ is een omzetting van de EU-regels m.b.t. energiegemeenschappen waarbij de energiegemeenschap van burgers wordt gezien als het ruime basismodel en de hernieuwbare energiegemeenschap als een meer specifiek model, mogelijk. Het meer specifieke model van de hernieuwbare energiegemeenschap is dan weliswaar gebaseerd op het model van de energiegemeenschap van burgers, maar kent enkele striktere toepassingsvereisten en kan een beroep doen op enkele bijkomende voordelen en rechten (zie *infra* de uiteenzetting onder hoofding 3.2.1.4 en onder hoofding 3.2.2.2 van dit advies).

Wel is het zo dat de hernieuwbare energiegemeenschap **niet op alle fronten mag worden aanzien als een specifieke vorm** (subcategorie) van de energiegemeenschap van burgers. Ten gevolge van de richtlijnen waarin ze worden geregeld, hebben de activiteiten van energiegemeenschappen van burgers betrekking op *elektriciteit*, terwijl de activiteiten van hernieuwbare energiegemeenschappen betrekking hebben op *hernieuwbare energie*. Enerzijds is “hernieuwbare energie” ruimer – omdat ook andere energiebronnen dan hernieuwbare elektriciteit onder de

⁴⁹ Ook de hernieuwbare energiegemeenschap, zoals gedefinieerd in de herschikte Richtlijn HEB, is immers evenzeer een ‘energiegemeenschap van burgers’. De vereiste inzake de ‘daadwerkelijke controle’ over de hernieuwbare energiegemeenschap komt overeen met de vereiste inzake ‘feitelijke zeggenschap’ over de energiegemeenschap van burgers én voor hernieuwbare energiegemeenschappen geldt bovendien een sterk(er) vereiste van lokale verankering. Zie tevens *infra*.

⁵⁰ Zie voor een verdere toelichting bij deze nieuw in te voegen artikelen *infra*.

⁵¹ Zie hiervoor bv. de presentatie “Prosumers: challenges and opportunities in the energy transition”, gegeven door M. JASIAK van het Directoraat-Generaal Energie (DG-ENER) van de Europese Commissie tijdens de conferentie *EU Sustainable Energy Week (EUSEW)* op 19 juni 2019; te beluisteren via: <https://webcast.ec.europa.eu/eu-sustainable-energy-week-2019-19-06-2019-whall-am>. Zie tevens de slides bij de presentatie “Energy communities in the Clean Energy Package”, gegeven door M. JASIAK van het DG ENER van de Europese Commissie tijdens de studiedag *Le cadre de l’autoconsommation collective en Région wallonne et en Europe*, georganiseerd door de Commission wallonne pour l’Energie (CWaPE) op 4 april 2019; raadpleegbaar via: www.cwape.be/?dir=1.8.

noemer “hernieuwbare energie” vallen, doch anderzijds is dit beperkter – gezien enkel ‘groene’ elektriciteit’ onder de noemer “hernieuwbare energie” thuis te brengen valt. ‘Grijze’ elektriciteit, m.a.w. elektriciteit opgewekt uit fossiele of nucleaire energiebronnen, is geen hernieuwbare energie en kan dus niet tot de activiteiten van hernieuwbare energiegemeenschappen behoren (doch strikt genomen wel tot de activiteiten van energiegemeenschappen van burgers).

We hebben getracht elk van de bovenstaande overwegingen zoveel mogelijk tot hun recht te laten komen in ons omzettingsvoorstel.

Wat betreft de verhouding tussen de concepten van de energiegemeenschap en de hernieuwbare energiegemeenschap enerzijds, en het concept van de gezamenlijk actieve afnemers anderzijds, ligt het verschil in de rechtspersoonlijkheid. Gezamenlijk actieve afnemers hoeven als collectief geen afzonderlijke rechtspersoonlijkheid te hebben⁵², terwijl de vereiste van rechtspersoonlijkheid wél expliciet wordt gesteld aan energiegemeenschappen. Onder de volgende hoofding gaan we daarop nader in.

3.2.1.2 Mogelijke rechtsvormen voor (hernieuwbare) energiegemeenschap

Zowel de energiegemeenschap als de hernieuwbare energiegemeenschap moet een eigen **rechtspersoonlijkheid** hebben. Uit de EU-richtlijnen, en de relevante definities⁵³ daarin, kan duidelijk afgeleid worden dat (hernieuwbare) energiegemeenschappen zelfstandige dragers van rechten en plichten dienen te zijn.⁵⁴ Vandaar het expliciete vereiste in die zin in het nieuw in te voegen art. 4.8.1 Energiedecreet.

De EU-richtlijnen preciseren echter niet welke **specifieke rechtsvorm** een energiegemeenschap of hernieuwbare energiegemeenschap moet aannemen. In de overwegingen in de aanhef van zowel de Vierde Elektriciteitsrichtlijn als de herschikte Richtlijn HEB, wordt wel beklemtoond dat “*de lidstaten erin [moeten] kunnen voorzien dat energiegemeenschappen om het even welke entiteitsvorm aannemen, bijvoorbeeld die van een vereniging, coöperatie, vennootschap, non-profitorganisatie of een kleine of middelgrote onderneming [...]*”.⁵⁵

In België voorziet het recente Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV)⁵⁶ in de volgende vennootschappen en verenigingen met rechtspersoonlijkheid, die aldus in aanmerking komen als rechtsvorm voor een energiegemeenschap of hernieuwbare energiegemeenschap: de vennootschap onder firma (VOF), de commanditaire vennootschap (CommV), de besloten vennootschap (BV), de coöperatieve vennootschap (CV), de naamloze vennootschap (NV) en de

⁵² Gezamenlijk actieve afnemers zullen vanuit juridisch oogpunt veeleer de vorm aannemen van een zgn. ‘feitelijke vereniging’; zie art. 1:6, §1 WVV.

⁵³ Zowel art. 2, punt 11) Vierde Elektriciteitsrichtlijn als art. 2, punt 16) herschikte Richtlijn HEB vereisen expliciet dat een energiegemeenschap van burgers resp. hernieuwbare energiegemeenschap een ‘juridische entiteit’ is. In overweging 44 in de aanhef van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn wordt gepreciseerd dat een energiegemeenschap van burgers “in eigen naam” rechten moet kunnen uitoefenen en verplichtingen opgelegd moet kunnen krijgen.

⁵⁴ Zie art. 16 Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 22 herschikte Richtlijn HEB, waarin verschillende rechten en plichten worden toegekend resp. opgelegd aan (hernieuwbare) energiegemeenschappen.

⁵⁵ D.i. een citaat uit overweging 44 in de aanhef van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn; overweging 71 in de aanhef van de herschikte Richtlijn HEB bevat een zeer gelijkaardige frase.

⁵⁶ Wetboek van vennootschappen en verenigingen van 23 maart 2019, BS 4 april 2019, 33.239 (verkort: ‘WVV’).

vereniging zonder winstoogmerk (VZW).^{57,58} Daarnaast bestaan er ook publiekrechtelijke rechtspersonen van uiteenlopende aard, zoals bv. het autonoom gemeentebedrijf (AGB)⁵⁹ en diverse vormen van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden⁶⁰, die eveneens geschikt kunnen zijn als “gedaante” voor een (hernieuwbare) energiegemeenschap.

Of een (reeds bestaande) rechtspersoon al dan niet een (hernieuwbare) energiegemeenschap kan worden, is uiteraard vooral afhankelijk van diens statutaire/maatschappelijke doelstellingen en werkzaamheden; deze moeten voldoende overeenstemmen met de vereisten die krachtens de EU-richtlijnen aan (hernieuwbare) energiegemeenschappen worden gesteld. In het algemeen lijken bepaalde van de hierboven vermelde rechtsvormen o.i. wel meer geschikt voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen dan andere. Zo leunt het coöperatieve gedachtengoed binnen een CV, dat o.m. tot uiting komt in art. 6:1, §1 WVV, zeer goed aan bij de hoofdoelen van beide types energiegemeenschappen (*hoofddoel is het verschaffen van voordelen op ecologisch, economisch of sociaal gebied voor haar vennoten, leden of de omgeving waar zij actief is, en die geen winstoogmerk heeft of een winstoogmerk ondergeschikt aan het hoofddoel*)⁶¹. Om diezelfde reden is daarnaast ook de VZW geschikt: deze verenigingsvorm wordt nl. gekenmerkt door zijn belangeloze doel. De BV en de NV lijken daarentegen minder geschikte vennootschapsvormen voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen wegens hun sterke focus op winstoogmerk, wat moeilijker in overeenstemming te brengen is met de definitie van beide types energiegemeenschappen.

3.2.1.3 Deelname aan en beslissende invloed over (hernieuwbare) energiegemeenschap

Uit de EU-definitie van “energiegemeenschap van burgers” – die zoals vermeld in ons omzettingsvoorstel kortweg ‘**energiegemeenschap**’ wordt genoemd – kan worden afgeleid dat er een onderscheid moet zijn tussen enerzijds de ‘deelname’ aan/het ‘lidmaatschap’ van energiegemeenschappen, en anderzijds de ‘zeggenschap/controlé’ over energiegemeenschappen.⁶² Ook de Europese Commissie maakt in die optiek een duidelijk onderscheid tussen het ‘*membership*’ en de ‘*governance*’ van een energiegemeenschap.⁶³ Het lidmaatschap staat open voor iedereen, maar de zeggenschap over de energiegemeenschap is beperkt tot “*natuurlijke personen, lokale autoriteiten, met inbegrip van gemeenten, of kleine ondernemingen*”.⁶⁴ In de aanhef van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn wordt bovendien expliciet benadrukt dat “*Lidmaatschap van een energiegemeenschap van burgers [...] open [moet] staan voor alle categorieën entiteiten. De beslissingsbevoegdheden binnen een energiegemeenschap van burgers moeten echter beperkt*

⁵⁷ Zie art. 1:5, §2 en art. 1:6, §2 WVV. Daarnaast vermelden diezelfde artikelen nog de volgende ‘Europees en internationaal georiënteerde’ vennootschappen en verenigingen: de Europese vennootschap (SE), de Europese coöperatieve vennootschap (SCE), het Europees economisch samenwerkingsverband (EESV) en de internationale vereniging zonder winstoogmerk (IVZW).

⁵⁸ Daarentegen is de maatschap, als vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid (zie art. 1:5, §1 WVV) (en omwille van de persoonlijke en onbeperkte aansprakelijkheid van de vennoten) ongeschikt als rechtsvorm voor een energiegemeenschap/hernieuwbare energiegemeenschap. Eveneens omwille van het gebrek aan rechtspersoonlijkheid, is een feitelijke vereniging (zie art. 1:6, §1 WVV) ongeschikt voor een energiegemeenschap/hernieuwbare energiegemeenschap.

⁵⁹ Zie art. 231 e.v. Decreet over het lokaal bestuur van 22 december 2017, BS 15 februari 2018, 11.050.

⁶⁰ Zie over intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met rechtspersoonlijkheid art. 396 e.v. Decreet over het lokaal bestuur.

⁶¹ Zie de definitie in het nieuw in te voegen art. 4.8.1 Energiedecreet, die gebaseerd is op de definities in art. 2, punt 11) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 2, punt 16) herschikte Richtlijn HEB.

⁶² Zie art. 2, punt 11) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 2, punt 16) herschikte Richtlijn HEB.

⁶³ Zie bv. de slides bij de presentatie “Energy communities in the Clean Energy Package”, gegeven door M. JASIAK van het DG ENER van de Europese Commissie tijdens de studiedag *Le cadre de l’autoconsommation collective en Région wallonne et en Europe*, georganiseerd door de Commission wallonne pour l’Energie (CWaPE) op 4 april 2019; raadpleegbaar via: www.cwape.be/?dir=1.8.

⁶⁴ Zie art. 2, punt 11) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

blijven tot de leden of aandeelhouders die niet betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector niet de voornaamste economische activiteit vormt”.⁶⁵ De in de richtlijn gebruikte begrippen ‘deelname’ en ‘zeggenschap’ zijn in het Belgische recht geen precies afgebakende concepten. Om het in de richtlijn gehanteerde onderscheid tussen beiden bij omzetting te respecteren, hebben we geopteerd om in ons omzettingsvoorstel een onderscheid te maken tussen de **deelname aan een energiegemeenschap als vennoot of lid**, enerzijds, en hebben we in het nieuw in te voegen art. 4.8.1 Energiedecreet de EU-definitie van “zeggenschap”⁶⁶ overgenomen, anderzijds. Dit wil concreet zeggen dat het eenieder vrij staat om deel te nemen aan een energiegemeenschap als vennoot of lid⁶⁷, maar dat de **beslissende invloed** over de energiegemeenschap enkel kan worden uitgeoefend door natuurlijke personen, lokale overheden, niet-commerciële instellingen, of kleine ondernemingen⁶⁸ die niet betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector niet de belangrijkste economische activiteit vormt. In het nieuwe art. 4.8.1 Energiedecreet wordt dan verder gepreciseerd op welke wijze men “een beslissende invloed kan uitoefenen”; één van de mogelijkheden is meerderheidsaandeelhouderschap. De vereisten in dit artikel zijn overgenomen uit de Vierde Elektriciteitsrichtlijn⁶⁹ en zullen als zodanig eventueel nog nadere precisering behoeven in het Energiebesluit. Merk daarnaast op dat we, vergeleken met de definitie in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn, “lokale autoriteiten” hebben geherformuleerd naar “lokale overheden”. Reden daarvoor is dat zo een optimale afstemming wordt bewerkstelligd met het Bestuursdecreet⁷⁰, dat in zijn art. 1.3, punt 5° “lokale overheden” definieert.⁷¹ Daarnaast hebben we ook voorzien dat “niet-commerciële instellingen” een beslissende invloed kunnen uitoefenen op een energiegemeenschap. Art. 1.1.3, punt 92° Energiedecreet bevat thans reeds een definitie van “niet-commerciële instellingen”; het gaat o.m. om verenigingen van mede-eigenaars, scholen, universiteiten en feitelijke verenigingen met een welbepaald doel. De uitbreiding tot dit type actoren doet o.i. geen afbreuk de definitie in art. 2, punt 11) van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

Wat betreft **hernieuwbare energiegemeenschappen**, stelt de herschikte Richtlijn HEB duidelijk dat enkel “natuurlijke personen, kmo’s⁷² of lokale overheden, met inbegrip van gemeenten” vennoot of lid⁷³ mogen zijn.⁷⁴ Bovendien moeten deze gevestigd zijn “in de nabijheid van de hernieuwbare-energieprojecten die in eigendom zijn van en ontwikkeld zijn door” de hernieuwbare energiegemeenschap.⁷⁵ Wat betreft hernieuwbare energiegemeenschappen, zou het niet logisch zijn om een onderscheid te maken tussen “lidmaatschap” en “zeggenschap”. Het nabijheidsvereiste zou immers maar weinig zin hebben indien het enkel zou gelden voor vennoten of leden met de “zeggenschap” over de hernieuwbare energiegemeenschap (en niet voor de andere vennoten of leden). Vandaar dat het nieuw in te voegen art. 4.8.2 Energiedecreet beide vereisten (nabijheidsvereiste + vereiste dat vennoten/leden natuurlijke personen, kmo’s of lokale overheden

⁶⁵ Overweging 44 in aanhef Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

⁶⁶ Zie art. 2, punt 56) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

⁶⁷ Of men vennoot, dan wel lid van een energiegemeenschap is, hangt af van de rechtsvorm die men voor de energiegemeenschap kiest. Zie hiervoor de uiteenzetting onder hoofding 3.2.1.2.

⁶⁸ Een “kleine onderneming” is een onderneming “waar minder dan 50 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet of het jaarlijkse balanstotaal 10 miljoen EUR niet overschrijdt”. Zie artikel 2 van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, *Pb.L* 26 juni 2014, 187/70.

⁶⁹ Meer bepaald art. 2, punt 56), de definitie van “zeggenschap”.

⁷⁰ Bestuursdecreet van 7 december 2018, *BS* 19 december 2018, 100.723.

⁷¹ Gemeenten vallen onder de definitie van ‘lokale overheden’ in het Bestuursdecreet.

⁷² Een “kmo” is een onderneming “waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen EUR en/of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen EUR niet overschrijdt”. Zie artikel 2 van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, *Pb.L* 26 juni 2014, 187/70.

⁷³ Of men vennoot, dan wel lid van een hernieuwbare energiegemeenschap is, hangt af van de rechtsvorm die men voor de hernieuwbare energiegemeenschap kiest. Zie hiervoor de uiteenzetting onder hoofding 3.2.1.2.

⁷⁴ Zie art. 2, punt 16) b) herschikte Richtlijn HEB.

⁷⁵ Zie art. 2, punt 16) a) herschikte Richtlijn HEB.

zijn) oplegt aan alle vennoten of leden van de hernieuwbare energiegemeenschap. Op het nabijheidsvereiste gaan we nader in onder de volgende hoofding.

Voor alle duidelijkheid worden op de volgende pagina de verschillen tussen de energiegemeenschap en de hernieuwbare energiegemeenschap, op het vlak van lidmaatschap en 'beslissende invloed', schematisch weergegeven.

	Energiegemeenschap	Hernieuwbare energiegemeenschap
Lidmaatschap	iedereen	natuurlijke personen, lokale overheden, niet-commerciële instellingen of kmo's waarvan de deelname aan de energiegemeenschap niet de belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormt
Beslissende invloed ("zeggenschap")	natuurlijke personen, lokale overheden, niet-commerciële instellingen, of kleine ondernemingen, die niet betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector niet de belangrijkste economische activiteit vormt	+ nabijheidsvereiste

3.2.1.4 Bijkomende voorwaarden voor hernieuwbare energiegemeenschap: focus op hernieuwbare energie en nabijheidsvereiste

Aan hernieuwbare energiegemeenschappen worden, vergeleken met energiegemeenschappen als zodanig, twee bijkomende vereisten gesteld. Beide vereisten, die voortvloeien uit de EU-definitie van "hernieuwbare energiegemeenschap"⁷⁶, worden overgenomen in het nieuw in te voegen art. 4.8.2 Energiedecreet.

Ten eerste geldt het vereiste dat de activiteiten van hernieuwbare energiegemeenschappen uitsluitend betrekking dienen te hebben op **hernieuwbare energie**. Dit vloeit uiteraard voort uit het feit dat het concept van de hernieuwbare energiegemeenschap wordt geregeld in de beschikbare Richtlijn HEB. Ons omzettingsvoorstel voorziet bovendien in een aanpassing van de definitie van "hernieuwbare energiebronnen", zoals thans reeds opgenomen in art. 1.1.3, punt 65° Energiedecreet. Deze definitie wordt beter afgestemd op de definitie van "energie uit hernieuwbare bronnen" in art. 2, §1 beschikbare Richtlijn HEB.

Ten tweede dienen, zoals al aangegeven, de energiegemeenschap en haar vennoten of leden gevestigd te zijn in de **nabijheid** van de hernieuwbare-energieprojecten van de hernieuwbare energiegemeenschap. De EU-richtlijnen bieden geen verdere verduidelijking over, of criteria voor de wijze waarop die 'nabijheid' concreet afgebakend moet worden.

⁷⁶ Art. 2, punt 16) beschikbare Richtlijn HEB.

In ons consultatiedocument⁷⁷ stelden we de vraag hoe het nabijheidsvereiste zou kunnen worden geconcretiseerd. De feedback die we hieromtrent van de belanghebbenden ontvingen, structureren we in ons consultatieverslag volgens enkele nogal uiteenlopende zienswijzen.⁷⁸ Het behoort tot de beleidsruimte van de regelgever om een keuze te maken tussen de verschillende pistes die openstaan wat betreft de concretisering van het nabijheidsvereiste. In dit advies wensen we op dit punt om die reden geen definitief voorstel naar voren te schuiven, maar stippen we wel enkele elementen aan, die o.i. van belang zijn om bij de keuze voor een territoriale afbakening voor gezamenlijk actieve afnemers in het achterhoofd te houden.

Ons inziens is het duidelijk dat er **een vijftal grote pistes** bestaan die kunnen worden bewandeld bij de afbakening van het nabijheidsvereiste.

- Afbakening van “nabijheid” is ten eerste mogelijk op basis van één of meerdere **geografische parameter(s)**, bijvoorbeeld gemeentegrenzen⁷⁹, al dan niet in combinatie met een andere afstandsgerelateerde parameter zoals een straal van x aantal kilometer rond een hernieuwbare productie-installatie.
- Een tweede mogelijkheid is afbakening op basis van een **technische parameter**, zoals de koppeling van de vennoten of leden van de hernieuwbare energiegemeenschap op dezelfde *asset* van het distributienet (bv. één feeder of LV/MV-transformator; dit komt eigenlijk neer op “elektrische nabijheid”).
- Afbakening is daarnaast ook mogelijk in functie van de activiteiten van de hernieuwbare energiegemeenschap, waarbij “nabijheid” m.a.w. breder of beperkter zou zijn al naargelang de activiteiten die de hernieuwbare energiegemeenschap onderneemt.
- Een volgende piste voor de afbakening van “nabijheid” bestaat uit een **combinatie** van enkele van de hierboven vermelde geografische en technische parameters. Een ‘subpiste’ zou hier kunnen zijn dat de door de hernieuwbare energiegemeenschappen ondernomen activiteiten decisief zijn voor hetzij een afbakening o.b.v. geografische parameters (bv. bij lokaal warmtenet), hetzij een afbakening o.b.v. technische/elektrische parameters (bv. bij vermindering van netcongestie).
- Een laatste piste is de gelijkstelling van “nabijheid” met het grondgebied van het gehele **Vlaamse Gewest**.

Elk van de bovenvermelde pistes heeft op zich zijn merites en gebreken. Zo heeft een afbakening van nabijheid op basis van een geografische parameter als voordelen dat deze afbakening duidelijk en stabiel is. Nadelig zou daarentegen kunnen zijn dat zo’n afbakening nogal rigide is en geen rekening houdt met de interacties tussen de actieve afnemers die deelnemen – of wensen deel te nemen – aan de hernieuwbare energiegemeenschap. Dat zou dan weer niet het geval zijn als men de afbakening variabel zou maken, al naargelang welke activiteit(en) de hernieuwbare energiegemeenschap onderneemt. Zo’n afbakening zou mogelijk wel complex kunnen worden (zeker ingeval de gemeenschap een veelheid van activiteiten onderneemt, zou men zich dan de vraag kunnen stellen welk afbakeningscriterium van toepassing is). Kortom, de keuze voor een (combinatie) van parameter(s) ter afbakening van “nabijheid”, is afhankelijk van de voor- of nadelen die men het zwaarst vindt doorwegen. De keuze van de decreetgever voor één van de diverse pistes zal meer bepaald afhankelijk zijn van zijn visie op de rol van energiegemeenschappen in de energietransitie, en het flankerend kader hij wenst uit te werken om deze visie te promoten.

⁷⁷ <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

⁷⁸ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

⁷⁹ Cfr. de zgn. postcoderoosregeling die al enige jaren in Nederland bestaat, waarbij het kleinschalig en duurzaam opwekken van energie door burgers en ondernemingen gestimuleerd wordt door een verlaagd belastingtarief op de energierekening, en waarbij de voorwaarde wordt gesteld dat alle deelnemers aan het project woonachtig zijn in hetzelfde (of een aangrenzend) postcodegebied als de energieproductie-installatie. Zie voor meer informatie hierover bv. www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/06/18/eindrapport---evaluatie-regeling-verlaagd-tarief.

Wel wensen wij nog aan te geven dat we over het algemeen geen voorstander van de gelijkstelling van “nabijheid” met het grondgebied van het gehele Vlaamse Gewest. Dit zou afbreuk doen aan het feit dat er voor hernieuwbare energiegemeenschappen – i.t.t. energiegemeenschappen (van burgers) – in de herschikte Richtlijn HEB effectief een nabijheidsvereiste werd geformuleerd. Dat lijkt o.i. een *zekere* geografische afbakening wel te noodzaken. De genoemde richtlijn heeft bovendien specifiek de intentie om de betrokkenheid van burgers en lokale overheden bij hernieuwbare-energieprojecten op lokaal niveau te vergroten.⁸⁰ Die doelstelling verzet zich er o.i. tegen dat men het nabijheidsvereiste m.b.t. hernieuwbare energiegemeenschappen zou interpreteren als omvattende het grondgebied van het gehele Vlaamse Gewest; die interpretatie lijkt buiten de beleidsvrijheid van de omzettende regelgever te liggen. Een ‘tussenpiste’, waarbij een hernieuwbare energiegemeenschap die *in principe* gebonden is aan een zekere geografische en/of technische nabijheid, *welbepaalde* activiteiten die best op grotere schaal wordt uitgeoefend wél op niveau van het Vlaamse Gewest kan uitoefenen (bv. verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie/levering), lijkt ons eventueel wel tot de mogelijkheden te kunnen behoren.

3.2.1.5 Grensoverschrijdende deelname aan (hernieuwbare) energiegemeenschappen

Bij omzetting van de EU-richtlijnen dient de regelgever ook een beleidskeuze te maken m.b.t. nog een ander aspect van de territoriale afbakening van (hernieuwbare) energiegemeenschappen. Zowel de Vierde Elektriciteitsrichtlijn als de herschikte Richtlijn HEB voorzien nl. in de mogelijkheid om energiegemeenschappen resp. hernieuwbare energiegemeenschappen open te stellen voor **grensoverschrijdende** deelname.⁸¹ Het betreft een optioneel recht, d.w.z. dat het de omzettende lidstaten volledig vrijstaat om daarin al dan niet te voorzien.

In ons consultatiedocument⁸² peilden we naar de voor- en nadelen die openstelling van (hernieuwbare) energiegemeenschappen voor grensoverschrijdende deelname, met zich mee zouden kunnen brengen.

Hoewel we de mogelijke voordelen, bijvoorbeeld op het vlak van kennisdeling, schaalgrootte en doelgroep, hiervan zeker niet bij voorbaat willen uitsluiten, lijkt de complexiteit die dit tot gevolg zou hebben in de meeste gevallen zeer aanzienlijk te zijn. Zo rijst de vraag welke regelgeving op (hernieuwbare) energiegemeenschappen met grensoverschrijdende deelname van toepassing zou zijn. Voor een heel aantal in de richtlijn omschreven activiteiten die de (hernieuwbare) energiegemeenschap zou kunnen ondernemen, waaronder in het bijzonder het recht op zelfverbruik en verkoop van hernieuwbare energie, of deelname aan flexibiliteitsdiensten, stelt zich bovendien de vraag of dit überhaupt technisch mogelijk zou kunnen zijn.

Gezien de openstelling voor grensoverschrijdende deelname in de EU-richtlijnen is geconcipeerd als een optioneel recht, is de beleidsruimte voor de decreetgever ter zake vanzelfsprekend groot. Toch raden wij aan om het recht op grensoverschrijdende deelname in eerste instantie nog niet te voorzien in het regelgevend kader voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen, gelet op de complexiteit die het gevolg zou zijn van het voorzien van dit recht. De openstelling voor grensoverschrijdende deelname kadert duidelijk binnen een meer ambitieuze invulling van de EU-regels rond energiegemeenschappen. O.i. moet dit zeker niet bij voorbaat volledig worden uitgesloten, maar strekt het wel tot aanbeveling om hiervan pas na enige tijd een gedegen kostenbatenanalyse te maken. Wanneer de *best practices*, valkuilen en belemmeringen in het kader van de ontwikkeling van “Vlaamse” energiegemeenschappen in kaart zijn gebracht én er meer

⁸⁰ Zie over deze lokale betrokkenheid bv. overweging 70 van de herschikte Richtlijn HEB.

⁸¹ Art. 16, §2, a) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 22, §6 herschikte Richtlijn HEB.

⁸² <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

duidelijkheid bestaat over de invulling van het concept “energiegemeenschappen” in de andere EU-landen, kan die analyse met kennis van zaken gemaakt worden. Eenzelfde redenering gaat op voor gewestgrensoverschrijdende energiegemeenschappen.

3.2.1.6 Samenwerkingsverbanden die niet aan de begripsomschrijving van (hernieuwbare) energiegemeenschap voldoen

Zoals uiteengezet onder de voorgaande hoofdingen, bakenen de EU-definities van beide types energiegemeenschappen duidelijk af aan welke actoren het lidmaatschap van en de controle/zeggenschap over (hernieuwbare) energiegemeenschappen toekomt. Indien men niet aan die vereisten voldoet, heeft men uiteraard geen recht op het etiket ‘(hernieuwbare) energiegemeenschap’.

De vraag rijst of de decreetgever ervoor zou kunnen opteren om bij omzetting van de EU-richtlijnen een stap verder te gaan, door aan samenwerkingsverbanden die niet voldoen aan alle criteria die de EU-richtlijnen stellen aan (hernieuwbare) energiegemeenschappen, toch bepaalde gelijkaardige rechten toe te kennen (bv. op het vlak van zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie). Algemeen gesteld, lijkt dit op twee manieren mogelijk te kunnen zijn: enerzijds door bij omzetting het personele toepassingsgebied van het concept ‘energiegemeenschap’, ‘hernieuwbare energiegemeenschap’ of ‘gezamenlijk actieve afnemers’ te verbreden, anderzijds door een extra, derde type samenwerkingsverband te voorzien met ruimer geformuleerde lidmaatschaps- en/of zeggenschapscriteria.

In ons consultatiedocument⁸³ peilden we naar de standpunten dienaangaande. De feedback die we hieromtrent van de belanghebbenden ontvingen, structureren we in ons consultatieverslag volgens verschillende zienswijzen.⁸⁴ Aangezien het behoort tot de beleidsruimte van de regelgever om het personele toepassingsgebied van het Vlaamse regelgevende kader voor energiegemeenschappen al dan niet ruimer af te bakenen in vergelijking met de EU-richtlijnen, beperken we ons in dit advies tot enkele aandachtspunten die o.i. op dit punt van belang zijn.

Allereerst merken we op dat de Europese Commissie niet uitsluit dat omzettingsregelgeving voorziet in een extra nationaal ‘energiegemeenschapsmodel’, dat strikter of net ruimer wordt afgebakend t.o.v. de EU-concepten van de energiegemeenschap (van burgers) en de hernieuwbare energiegemeenschap.⁸⁵ M. JASIAK geeft in dit verband aan dat *“Member States may also adopt additional national models. Those national models may be stricter than the provisions of the Directives in terms of membership, location, commercial character, incorporation etc. and they may be granted broader rights and incentives than those foreseen by the Directives, limited only by state aid rules. The national models can also be more liberal and open than the provisions of the Directives. In such case energy communities can be granted the same or less rights and incentives than those foreseen by the Directives as long as the provisions on citizen energy communities and renewable energy communities are properly implemented”*.⁸⁶ Hier wordt o.i. een evidente grens aan de beleidsvrijheid van de regelgever aangegeven: de (doelstellingen van de) EU-richtlijnen zelf mogen bij omzetting uiteraard niet worden ondergraven.

⁸³ <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

⁸⁴ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

⁸⁵ Zie bv. de presentatie “Prosumers: challenges and opportunities in the energy transition”, gegeven door M. JASIAK van het Directoraat-Generaal Energie (DG-ENER) van de Europese Commissie tijdens de conferentie *EU Sustainable Energy Week (EUSEW)* op 19 juni 2019; te beluisteren via: <https://webcast.ec.europa.eu/eu-sustainable-energy-week-2019-19-06-2019-whall-am>. De mogelijke implementatiepistes worden schematisch voorgesteld d.m.v. piramides.

⁸⁶ M. JASIAK, “Energy Communities in the Clean Energy Package: Assessment of the Adopted Regulatory Framework”, *European Energy & Climate Journal* 2020, (48) 55.

Dit brengt ons bij een tweede aandachtspunt, nl. dat een degelijke impactanalyse gemaakt moet worden, indien men ervoor zou opteren om het (personele toepassingsgebied van) het Vlaamse regelgevende kader ruimer af te bakenen dan voorzien in de EU-richtlijnen. Dit enerzijds om te waarborgen dat de (doelstellingen van) de EU-richtlijnen overeind blijven. Zo lijkt het ons evident dat het hoofddoel dat in de EU-richtlijnen aan beide types energiegemeenschappen wordt toegedicht, nl. milieu-, economische of sociale voordelen, bij omzetting niet mag ondergraven worden. Anderzijds zou een degelijke impactanalyse mogelijke beleidsmatig ongewenste neveneffecten van een mogelijke uitbreiding van het Vlaamse regelgevende kader, voortijdig aan het licht brengen.

Men zou er na deze impactanalyse ook voor kunnen opteren enkel bepaalde specifieke rechten (bv. zelfverbruik van hernieuwbare energie) toe te kennen aan samenwerkingsverbanden van bedrijven die buiten het concept van de (hernieuwbare) energiegemeenschap vallen.

Zoals beschreven in ons consultatieverslag⁸⁷, zijn verschillende belanghebbenden voorstander van bredere mogelijkheden voor grote ondernemingen, op het vlak van lidmaatschap van en/of zeggenschap over (hernieuwbare) energiegemeenschappen. In dit verband brengen we echter in herinnering dat volgens de EU-richtlijnen kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) vennoot of lid kunnen worden van een energiegemeenschap, en dat zij – mits voldaan aan het nabijheidsvereiste – vennoot of lid mét zeggenschap kunnen worden van een hernieuwbare energiegemeenschap.⁸⁸ Aangezien het concept “kmo” in dit verband volgens de EU-definitie moet worden afgebakend, is de invulling ruim: een kmo is een onderneming waar minder dan 250 personen werkzaam zijn, en waarvan de jaaromzet 50 miljoen euro en/of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen euro niet overschrijdt.⁸⁹ Dit dient o.i. goed voor ogen te worden gehouden, indien de Vlaamse decreetgever overweegt het toepassingsgebied van de regelgeving m.b.t. energiegemeenschappen daarnaast nog uit te breiden tot grote ondernemingen.

3.2.2 Rechten

Ons omzettingsvoorstel voorziet in een nieuw in te voegen art. 4.8.4 Energiedecreet, waarin de uiteenlopende rechten van de (hernieuwbare) energiegemeenschappen worden geregeld. M.b.t. deze bepaling past dezelfde kanttekening als degene die onder hoofding 3.1.2 werd gemaakt bij het nieuwe art. 4.4.2 Energiedecreet, waarin de rechten van de actieve afnemers zijn opgenomen. Ook art. 4.8.4 Energiedecreet is nl. een omzetting van de **eigenlijke rechten** van (hernieuwbare) energiegemeenschappen, die verspreid liggen over art. 16 Vierde Elektriciteitsrichtlijn, art. 22 beschikte Richtlijn HEB en de definities in de genoemde richtlijnen. Onder de volgende hoofdingen bespreken we deze rechten nader.

3.2.2.1 Parallellen met rechten actieve afnemers

Allereerst merken we op dat er een parallel kan worden getrokken tussen de rechten van actieve afnemers enerzijds, en de rechten van (hernieuwbare) energiegemeenschappen en hun vennoten of leden anderzijds. Ook een (hernieuwbare) energiegemeenschap kan deelnemen aan energiediensten, flexibiliteit of aggregatie, en kan activiteiten ondernemen m.b.t. productie van energie en opslag van elektriciteit. Wat deze rechten/activiteiten betreft, verwijzen we terug naar

⁸⁷ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

⁸⁸ Zie hierover de meer uitgebreide toelichtingen onder hoofding 3.2.1.3.

⁸⁹ Zie artikel 2 van bijlage I bij Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, *Pb.L* 26 juni 2014, 187/70.

de toelichting onder hoofdingen 3.1.2.1 t.e.m. 3.1.2.3 van dit advies. Deze geldt *mutatis mutandis* voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen.

Daarnaast genieten (hernieuwbare) energiegemeenschappen twee bijkomende rechten. Ten eerste kunnen zij, naast het recht om deel te nemen aan energiediensten, ook zelf energiediensten aanbieden.⁹⁰ Een tweede specifiek recht voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen is dat zij oplaaddiensten voor elektrische voertuigen kunnen aanbieden. Aangezien dit in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn expliciet wordt vermeld, nemen wij dit over in ons omzettingsvoorstel.⁹¹

Wat betreft de uitoefening van het recht op “zelfverbruik” – d.w.z. het recht op het verbruik van de zelfopgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen⁹² – door (hernieuwbare) energiegemeenschappen, evenals het recht om deze energie te verkopen, gelden specifieke modaliteiten. We bespreken dit nader onder hoofdingen 3.3 en 3.4 van dit advies.

Hieronder analyseren we nog enkele (mogelijke) bijkomende rechten voor **hernieuwbare** energiegemeenschappen.

3.2.2.2 (Mogelijke) bijkomende rechten en voordelen voor hernieuwbare energiegemeenschap

3.2.2.2.1 Beheer van het (gesloten) (elektriciteits)distributienet van de hernieuwbare energiegemeenschap

Naast de hierboven vermelde rechten, maakt de Vierde Elektriciteitsrichtlijn nog melding van een ander mogelijk recht: het zelf bezitten, oprichten, kopen of huren en het autonoom beheren van elektriciteitsdistributienetten⁹³. Indien het recht van distributienetbeheer wordt toegekend, dient dit te gebeuren onder de in art. 16, §4 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn vermelde voorwaarden. Uit de formulering van dit recht in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn blijkt duidelijk dat dit een optioneel recht betreft, d.w.z. dat het de lidstaten volledig vrijstaat om bij omzetting al dan niet te voorzien in de mogelijkheid van een “energiegemeenschap-distributienetbeheerder”. Het is dus aan de decreetgever om de optie van de “energiegemeenschap-distributienetbeheerder” al dan niet te voorzien, en zo ja: onder welke voorwaarden⁹⁴.

In ons consultatiedocument⁹⁵ maakten we reeds een eerste analyse van de voor- en nadelen verbonden aan dit optionele recht, en peilden we naar de visie van de belanghebbenden hieromtrent. In ons consultatieverslag geven we de verschillende zienswijzen dienaangaande weer.⁹⁶

Zoals aangegeven, is het recht op beheer van het (elektriciteits)distributienet binnen de gemeenschap geconcipeerd als een optioneel recht, wat maakt dat de beleidsruimte van de decreetgever ter zake groot is. Toch wensen wij op dit punt in dit advies positie in te nemen tegen de mogelijkheid van distributienetbeheer door energiegemeenschappen; wij raden de

⁹⁰ Cfr. de definitie in art. 2, punt 11) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

⁹¹ Zie de definitie van “energiegemeenschap van burgers” in art. 2, punt 11) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en het nieuw in te voegen art. 4.8.4, §1, eerste lid, punt 6° Energiedecreet.

⁹² Zie ook *supra* de uiteenzetting over “zelfverbruik” onder hoofding 3.1.2.4.

⁹³ Zie art. 16, §2, b) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

⁹⁴ De beleidsvrijheid van de decreetgever wordt enkel enigszins begrensd door de zeer ruim geformuleerde vereisten in art. 16, §4 Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

⁹⁵ <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

⁹⁶ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

decreetgever m.a.w. aan niet te voorzien in dit (optionele) recht in het Vlaamse regelgevende kader voor energiegemeenschappen. We menen dat wij, als regulator, op dit punt een ondubbelzinnig standpunt kunnen en moeten innemen, aangezien veel van onze bevoegdheden⁹⁷ rechtstreeks of onrechtstreeks gelinkt zijn aan distributienetbeheer.

Hieronder verduidelijken we ons standpunt nader. Vooraf geven we nog aan dat die analyse enkel betrekking heeft op energiegemeenschappen die zelf het (*elektriciteits*)*distributienet* binnen de gemeenschap uitbaten, en niet op andere niet- of beperkt gereguleerde netten, zoals warmtenetten. Warmtenetten kunnen door (hernieuwbare) energiegemeenschappen zelf worden beheerd, indien wordt voldaan aan de – in vergelijking met elektriciteits- en aardgasdistributienetbeheer relatief beperkte – vereisten in titel IV/1 Energiedecreet en titel III/1 Energiebesluit.

In ons consultatiedocument stelden we dat de toekenning van de taak van distributienetbeheer aan energiegemeenschappen potentieel enkele **voordelen** kan hebben. We vermeldden met name dat de weerbaarheid tegen een algemene black-out vergroot zou kunnen worden, zij dit met de kanttekeningen dat:

- i) er dan wel voldoende aandacht zou moeten zijn voor cybersecurity binnen de energiegemeenschap, omdat deze in beginsel zelf meer IT gebruikt en in die zin als zodanig kwetsbaarder is voor cyberaanvallen en
- ii) dat de hoge eisen die inzake cybersecurity aan de publieke netbeheerders worden gesteld, als uitbaters van kritische infrastructuur, dan ook minstens van toepassing zouden moeten zijn op de operationele systemen van een “energiegemeenschap-distributienetbeheerder”.

Een ander potentieel voordeel dat we vermeldden in ons consultatiedocument, is dat een optimalisering van elektriciteitsstromen in een gemeenschapsnet congestieproblemen en de noodzaak van een verdere netuitbouw zou kunnen verminderen, zij dit met de kanttekening dat zo’n optimalisering van elektriciteitsstromen niet enkel kan gebeuren door energiegemeenschappen die zelf hun eigen net beheren.

Kortom, een verhoogde weerbaarheid tegen een algemene black-out en de vermindering van congestie zijn potentiële voordelen, maar enerzijds gelden hier belangrijke randvoorwaarden en anderzijds lijken deze voordelen ook op andere manieren bereikt te kunnen worden: netbeheer door de energiegemeenschap zelf is daarvoor zeker geen *conditio sine qua non*. De potentiële voordelen en meerwaarde van netbeheer door energiegemeenschappen zelf, zijn o.i. dan ook onzeker en beperkt.

Daarentegen zou de toekenning van een recht op distributienetbeheer aan energiegemeenschappen **knelpunten en nadelen** van uiteenlopende aard met zich meebrengen.

Algemeen kan men zich de (eerder beleidsmatige) vraag stellen of een desintegratie van het ‘distributienetbeheerders-landschap’ wenselijk is. Er is de jongste tijd nl. eerder een omgekeerde tendens zichtbaar, met de vereniging van alle distributienetbeheerders onder één werkmaatschappij en fusies van distributienetbeheerders zelf, ter vereenvoudiging van het landschap van de distributienetbeheerders. Wat dit laatste betreft, is er sinds 1 januari 2019 met art. 4.1.1, eerste lid Energiedecreet een decretale basis, waarin wordt bepaald dat distributienetbeheerders worden aangewezen voor een aaneensluitend geografisch afgebakend gebied, en dit voor zowel het beheer van het elektriciteits- als het aardgasdistributienet.⁹⁸ Meer

⁹⁷ Zie vooral de artikelen 3.1.3 en 3.1.4 Energiedecreet.

⁹⁸ Art. 15.3.5/18 Energiedecreet behelst een overgangsmaatregel, die stelt dat de distributienetbeheerders tot en met 1 januari 2021 de tijd hebben om aan de voorwaarden in art. 4.1.1, eerste lid te voldoen.

concreet rijst de vraag hoe de nieuwe “energiegemeenschap-distributienetbeheerder” zich zou verhouden tot de bestaande distributienetbeheerders en werkmaatschappij Fluvius, en hoe men in de praktijk zou waarborgen dat de creatie van “energiegemeenschappen-distributienetbeheerders” de netgebruikers daarbuiten niet discrimineert of schaadt (d.i. een vereiste die de Vierde Elektriciteitsrichtlijn expliciet⁹⁹ stelt). De gemeenten in het Vlaamse Gewest hebben bovendien al de rechten die zij bezitten op het vlak van elektriciteits- en aardgasdistributie ingebracht bij de publieke distributienetbeheerders.¹⁰⁰ Men kan zich dus afvragen in hoeverre dit de ruimte beperkt voor “energiegemeenschap-distributienetbeheerders” naast de publieke distributienetbeheerders; minstens lijkt dit tot gevolg te hebben dat een “energiegemeenschap-distributienetbeheerder” een overeenkomst¹⁰¹ zou moeten sluiten met de publieke netbeheerder m.b.t. het gebruik van de netinfrastructuur.

Ook lijkt de creatie van de “energiegemeenschap-distributienetbeheerder” te kunnen leiden tot een opsplitsing van de markt, indien specifieke procedures en praktijken bestaan op het gemeenschapsnet, bv. inzake data-uitwisseling. Dit zou een barrière vormen voor bv. leveranciers, om op dit net actief te worden. Daarnaast zou het toelaten van “energiegemeenschappen-distributienetbeheerder” zonder meer, het toezicht van de VREG kunnen bemoeilijken en in die optiek afbreuk kunnen doen aan de garantie van de rechten en plichten m.b.t. het gemeenschapsnet. Eveneens lijkt de toekenning van een distributienetbeheerdersstatuut aan energiegemeenschap moeilijk te verzoenen met het vereiste dat elke deelnemer het recht heeft de gemeenschap te verlaten, en rijst de vraag wat het lot is van de netinfrastructuur ingeval de energiegemeenschap in zijn geheel ophoudt te bestaan.

Tot slot merken we op dat het recht op distributienetbeheer door energiegemeenschappen waarschijnlijk niet zonder reden door de Europese regelgever werd geconcipieerd als optioneel recht. De fysieke omstandigheden – en deels ten gevolge daarvan: de structuur van het (elektriciteits)net – verschillen namelijk van lidstaat tot lidstaat. In bepaalde lidstaten zal een toekenning van het recht op zelfstandig distributienetbeheer aan energiegemeenschappen dan ook meer zin hebben dan in andere lidstaten. M. JASIAK stelt in dit verband dat *“Granting energy communities with a right to manage distribution network is more likely to occur in remote areas, such as islands or mountains. An example of such community is E-werk Prad in South Tirol in Italy.”*¹⁰² In het kleine, vlakke en dichtbevolkte Vlaanderen is er daarentegen reeds een fijnmazig publiek distributienet aanwezig.

⁹⁹ Zie art. 16, §4, c) Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

¹⁰⁰ Zie bv. art. 9 van de gecoördineerde statuten van opdrachthoudende vereniging Fluvius Antwerpen: *“Elke deelnemende gemeente doet inbreng bij de Opdrachthoudende vereniging, exclusief en met substitutie, voor de activiteiten die ze haar heeft toevertrouwd op het grondgebied waarvoor ze toegetreden is: 1. van alle rechten die zij bezit teneinde de distributie van elektrische energie en/of gas en/of van warmte en/of van riolering en/of van (kabel)netwerken op haar grondgebied te organiseren; 2. binnen de perken van de wet, van het recht om de installaties nodig, voor elke vorm van gebruik, voor het ontvangen en de distributie van elektrische energie en/of van gas en/of van warmte en/of van riolering en/of van (kabel)netwerken op haar grondgebied of op dat van alle deelnemende gemeenten te behouden, te plaatsen of te laten plaatsen, te onderhouden of te laten onderhouden, te wijzigen of te laten wijzigen, weg te nemen of te laten wegnemen op, boven of onder de straten, wegen openbare pleinen en gebouwen van de gemeente; de gemeente ziet af van haar recht van natrekking op de installaties die op haar domein zijn opgericht en die bestemd zijn voor de verwezenlijking van het doel van de Opdrachthoudende vereniging; 3. binnen de perken van de wet, van de rechten van dezelfde aard die de gemeente ten opzichte van de privé-eigendommen bezit [...]”*. Raadpleegbaar via: <https://over.fluvius.be/nl/publicatie/fluvius-antwerpen-statuten-av-26062019>.

¹⁰¹ Art. 16, §4, a) Vierde Elektriciteitsrichtlijn vermeldt in deze optiek het “recht” van de energiegemeenschappen om “een overeenkomst af te sluiten met de distributiesysteembeheerder of de transmissiesysteembeheerder waarop hun net is aangesloten, over het beheer van hun net”.

¹⁰² M. JASIAK, “Energy Communities in the Clean Energy Package: Assessment of the Adopted Regulatory Framework”, *European Energy & Climate Journal* 2020, (48) 52. M. JASIAK werkte als beleidsmedewerker bij de Europese Commissie.

Indien de decreetgever, ondanks de hierboven weergegeven knelpunten, energiegemeenschappen toch het recht zou wensen te geven een distributienet te beheren, wordt dit recht o.i. best op de hierna beschreven wijze vormgegeven. De achterliggende idee hierachter is, in het algemeen, dat men het recht om een distributienet te beheren hoe dan ook slechts met de nodige omzichtigheid aan een energiegemeenschap mag toekennen, mede gelet op de hierboven beschreven kanttekeningen bij deze piste. Ook CEER (Council of European Energy Regulators) bepleit die omzichtigheid in deze optiek.¹⁰³

De krachtlijnen van ons voorstel¹⁰⁴ zijn de volgende:

- i) enkel *hernieuwbare* energiegemeenschappen krijgen het recht om
- ii) het distributienet (of gesloten distributienet) te beheren, en dit
- iii) slechts in het gebied waar zij actief zijn,
- iv) mits voldaan aan alle vereisten die door of krachtens het Energiedecreet en de technische reglementen worden opgelegd aan een distributienetbeheerder (of beheerder van een gesloten distributienet).

Reden voor het vereiste *sub i)* is dat hernieuwbare energiegemeenschappen sowieso moeten voldoen aan een nabijheidsvereiste¹⁰⁵, wat het eenvoudiger maakt om het werkingsgebied – “netgebied” – van een hernieuwbare gemeenschap af te bakenen (vergeleken met een “energiegemeenschap”, waarvoor geen nabijheidsvereiste geldt, en die dus potentieel actief zou kunnen zijn binnen een zeer groot gebied of zelfs verschillende van elkaar gescheiden gebieden). Deze zienswijze is weliswaar op het eerste gezicht een omkering t.o.v. die in de EU-richtlijnen – de piste van de “energiegemeenschap-distributienetbeheerder wordt wel voorzien in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn, en niet expliciet in de herschikte Richtlijn HEB – maar o.i. kan dit wel worden gerechtvaardigd, gezien de ruime beleidsvrijheid die de omzettende lidstaat dienaangaande heeft en het feit dat uit art. 22, §4, e) van de herschikte Richtlijn HEB wel impliciet kan worden afgeleid dat ook een hernieuwbare energiegemeenschap zou kunnen optreden als distributienetbeheerder.¹⁰⁶

Met de vereiste *sub ii)* verduidelijken we dat een hernieuwbare energiegemeenschap desgevallend ook beheerder van een gesloten distributienet kan zijn, ingeval het gemeenschapsnet kwalificeert als een gesloten distributienet. Daartoe zou wel voldaan moeten zijn aan alle criteria verbonden aan de kwalificatie van “gesloten distributienet”, aangezien het volgens ons geenszins de bedoeling kan zijn dat door de toekenning van een recht op distributienetbeheer aan energiegemeenschappen, het concept “gesloten distributienet” zou worden uitgehouden.

De vereisten *sub iii)* en *iv)* zijn logisch en vloeien (minstens ten dele) voort uit de Vierde Elektriciteitsrichtlijn. In art. 16, §4 van de Elektriciteitsrichtlijn wordt nl. verduidelijkt dat alle EU-regels m.b.t. distributienetbeheerders van toepassing zijn op energiegemeenschappen die tevens distributienetbeheerder zijn. In die optiek onderwerpen we de hernieuwbare energiegemeenschappen die tevens distributienetbeheerder zijn aan alle voorwaarden die in het Energiedecreet, in de uitvoeringsbepalingen daarbij, en in de technische reglementen worden gesteld aan distributienetbeheerders (of beheerders van een gesloten distributienet).¹⁰⁷

¹⁰³ CEER-rapport van 25 juni 2019 inzake “Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities”, p. 28 e.v.

¹⁰⁴ Zie evt. nieuw in te voegen art. 4.8.4, §2 Energiedecreet.

¹⁰⁵ Zie de analyse onder hoofding 3.2.1.4.

¹⁰⁶ Art. 22, §4, e) herschikte Richtlijn HEB: “hernieuwbare energiegemeenschappen op niet-discriminerende wijze worden behandeld met betrekking tot hun activiteiten, rechten en verplichtingen als eindafnemers, producenten, leveranciers, distributiesysteembeheerders, of in een andere hoedanigheid van marktdeelnemer” (eigen onderstreping).

¹⁰⁷ Zie CEER-rapport van 25 juni 2019 inzake “Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities”, p. 30: “[...] CEER believes that CECs should fall under the regulatory regime applicable to any other DSO of the same size under the national regulatory regime.”

Hoewel dit laatste vereiste een (zeer) grote uitdaging zou vormen voor hernieuwbare energiegemeenschappen, is het o.i. de logica zelve dat dit vereiste zou worden opgelegd aan hernieuwbare energiegemeenschappen die zelf hun net zouden beheren. Mocht een “hernieuwbare energiegemeenschap-distributienetbeheerder” niet aan dezelfde voorwaarden worden onderworpen als de andere distributienetbeheerders (of beheerders van een gesloten distributienet), dan is de hernieuwbare energiegemeenschap m.a.w. geen volwaardige/evenwaardige distributienetbeheerder. Zo’n ‘distributienetbeheerder *light*’-statuut voor hernieuwbare energiegemeenschappen kan, naast moeilijk te verantwoorden vanuit een non-discriminatieoogpunt, ongewenste neveneffecten hebben. Zo zou het de hernieuwbare energiegemeenschap vrijstaan om aan *cherry picking* te doen, door enkel de voor hem interessante taken van netbeheer uit te oefenen en de rest – de eigenlijke lasten – over te laten aan de ‘publieke’ distributienetbeheerder. Dit zou in feite neerkomen op een “virtuele” vorm of tussenvorm van distributienetbeheer. Daarnaast zou een minder stringent netbeheerdersstatuut voor hernieuwbare energiegemeenschappen kunnen leiden tot het ontstaan van parallelle netten, d.w.z. netinfrastructuur parallel aan de bestaande ‘publieke’ distributienetten. Het ontstaan van zulke parallelle netten heeft men tot nog toe steeds willen vermijden of binnen de perken willen houden; hiervan getuigt de beperkende regelgeving rond directe lijnen, gesloten distributienetten en privé-distributienetten.¹⁰⁸ Wij achten het noodzakelijk dat ook de omzettingsregelgeving m.b.t. energiegemeenschappen dit vanzelfsprekende principe respecteert.

Samenvattend: de eventuele, beperkte voordelen verbonden aan de piste van de energiegemeenschap als distributienetbeheerder, wegen o.i. niet op tegen de aanzienlijke complexiteit die het voorzien in deze piste met zich mee zou brengen. Indien de decreetgever er desondanks toch voor zou opteren om deze piste te voorzien, dient de gemeenschap-distributienetbeheerder o.i. te worden onderworpen aan alle vereisten die worden gesteld aan (gesloten) distributienetbeheerders, aangezien er geen valabele redenen zijn om hiervan vrijstelling te verlenen.

3.2.2.2.2 Faciliterend kader

De herschikte Richtlijn HEB vereist expliciet dat de lidstaten een “faciliterend kader” scheppen “ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling” van hernieuwbare energiegemeenschappen.¹⁰⁹ De krijtlijnen voor dit faciliterend kader worden uitgezet door de herschikte Richtlijn HEB¹¹⁰; dit zijn veeleer aanwijzingen voor de omzettende lidstaten i.p.v. rechtstreeks afdwingbare rechten voor de hernieuwbare energiegemeenschappen zelf. Het betreft dus veeleer ‘randvoorwaarden’ die de lidstaten bij omzetting voor ogen moeten houden, maar die als zodanig veelal niet letterlijk moeten worden omgezet in regelgeving.

De vereisten die de herschikte Richtlijn HEB aan het ‘faciliterend kader’ stelt zijn inhoudelijk wel zeer gevarieerd; het betreft zowel zeer algemene (en voor de hand liggende)¹¹¹ vereisten als meer specifieke en/of verstrekkende¹¹² vereisten/mogelijkheden tot ondersteuning. Algemeen mag

¹⁰⁸ Zie in deze optiek ook de mededeling van de VREG van 7 februari 2017 (MEDE-2017-01) met betrekking tot privé-distributienetten, directe lijnen en directe leidingen, en tot opheffing van mededeling MEDE-2011-4, raadpleegbaar via: www.vreg.be/nl/document/mede-2017-01.

¹⁰⁹ Zie art. 22, §4 herschikte Richtlijn HEB.

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ Bv. art. 22, §4, a) herschikte Richtlijn HEB: er dient te voor worden gezorgd dat “ongerechtvaardigde regelgevende en administratieve belemmeringen voor hernieuwbare energie worden weggenomen.” Of nog art. 22, §4, i) herschikte Richtlijn HEB: er dienen “regels [te] zijn om de gelijke en niet-discriminerende behandeling te garanderen van afnemers die deelnemen aan de hernieuwbare energiegemeenschappen”.

¹¹² Bv. art. 22, §4, g) en h) herschikte Richtlijn HEB: “instrumenten om de toegang tot financiering en informatie te vergemakkelijken [dient] beschikbaar [te] zijn” en “steun voor regulering en capaciteitsopbouw wordt verstrekt aan overheidsinstanties voor het faciliteren en oprichten van hernieuwbare-energiegemeenschappen, en om die overheden te helpen rechtstreeks deel te nemen”.

worden gesteld dat de verplichting om zulk een ‘faciliterend kader’ te scheppen een extra manier is om voor het welslagen van het concept “hernieuwbare energiegemeenschap” te zorgen. Bij de concrete uitwerking van dit faciliterend kader spelen uiteraard beleidsoverwegingen een zeer belangrijke rol (bv. bij het bepalen van de wijze en mate van ‘ontzorging’ of (toegang tot) financiering, ...). Gezien dit dus volledig binnen de beleidsruimte van de Vlaamse regelgever valt, gaat ons omzettingsvoorstel (zie tekst in bijlage 1) verder nog *niet* in op dit faciliterend kader.

In de Vierde Elektriciteitsrichtlijn is daarentegen geen gelijkaardige, expliciete verplichting opgenomen om een faciliterend kader te scheppen voor “energiegemeenschappen”. Het feit dat die verplichting er wel/enkel is t.a.v. hernieuwbare energiegemeenschappen, zorgt dus voor een bijkomend (zij het onrechtstreeks) voordeel voor laatstgenoemde categorie van energiegemeenschappen.

3.2.3 Plichten

3.2.3.1 Vereisten m.b.t. de meter/meetinstallatie van de vennoten/leden van (hernieuwbare) energiegemeenschap

Ook voor de uitoefening van de meeste rechten als (vennoot of lid van een) (hernieuwbare) energiegemeenschap, is het ons inziens noodzakelijk dat de vennoot of het lid beschikt over een meter die ten minste aan de volgende twee vereisten voldoet. Ten eerste dient de meter de afgenomen elektriciteit enerzijds, en de geproduceerde elektriciteit die op het distributienet geïnjecteerd wordt anderzijds, afzonderlijk te meten. Ten tweede dienen de meetwaarden minstens elke onbalansverrekeningsperiode (d.i. voor elektriciteit per kwartier en voor aardgas per uur) geregistreerd te worden en verwerkt te worden bij de allocatie.

Vandaar de opname van die vereisten in het nieuw in te voegen artikel 4.8.5, §2 Energiedecreet. Zie hiervoor ook de toelichting onder hoofding 3.1.3.1. van dit advies.

3.2.3.2 Meldingsplicht

In ons consultatiedocument¹¹³ stelden we voor om een verplichte meldingsprocedure voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen in te stellen, waarvan de modaliteiten nader bepaald zouden worden door de Vlaamse Regering. Belangrijkste doel van deze meldingsprocedure zou zijn: het bewerkstelligen van transparantie. De contactgegevens en activiteiten van de (hernieuwbare) energiegemeenschappen zouden worden gepubliceerd, zodat deze informatie door eenieder kan worden geraadpleegd. Men zou hierbij eventueel kunnen werken met een standaardfiche, zodat een objectieve vergelijking tussen (hernieuwbare) energiegemeenschappen mogelijk wordt, wanneer relevant. Door de (hernieuwbare) energiegemeenschappen ook te verplichten om elke wijziging van haar activiteiten te melden, zou worden gewaarborgd dat de publiek beschikbare informatie m.b.t. elke (hernieuwbare) energiegemeenschap actueel blijft.

Aansluitend stelden we in ons consultatiedocument de vraag of zo’n meldingsplicht voldoende zou zijn, dan wel of (aanvullend) een erkenning/label zou moeten worden voorzien. In ons consultatieverslag geven we de feedback die we ontvingen weer.¹¹⁴ We merken op dat het tot de beleidsruimte van de regelgever behoort om te bepalen hoe het toezicht op (hernieuwbare) energiegemeenschappen best concreet wordt vormgegeven. Onder dat voorbehoud zetten we hieronder onze visie dienaangaande uiteen.

¹¹³ <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

¹¹⁴ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

Allereerst is het van belang op te merken dat de EU-richtlijnen zelf geen specifieke regels omvatten m.b.t. het toezicht op (hernieuwbare) energiegemeenschappen. De richtlijnen bepalen slechts in algemene termen dat (hernieuwbare) energiegemeenschappen – evident – moeten worden onderworpen aan niet-discriminerende, eerlijke, evenredige en transparante procedures, waaronder ook ‘registratieprocedures’ worden gerekend.¹¹⁵ Ons lijkt de meldingsplicht die we in ons consultatiedocument voorstelden niet in strijd met de vermelde vereisten, als de Vlaamse Regering – die de nadere modaliteiten (bv. precisering van de te melden informatie) zou bepalen – daarbij die vereisten ook in acht neemt. Daarom behouden we deze meldingsplicht in ons bijgevoegde omzettingvoorstel.¹¹⁶

Of een erkenningsprocedure voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen nodig is – in welke vorm dan ook, en al dan niet aanvullend of ter vervanging van de voorgestelde meldingsplicht – is een afweging die de regelgever dient te maken. O.i. zullen in die afweging verschillende elementen een rol spelen, waaronder de hierboven vermelde vereisten in de EU-richtlijnen, de nagestreefde finaliteit (bv. naast transparantie ook nood aan meer omstandige ‘kwaliteitscheck’?), en de voordelen die men wenst toe te kennen. Het lijkt bv. logisch dat een meer substantiële erkenningsprocedure bij een Vlaamse overheidsinstelling doorlopen zou moeten worden, indien een (hernieuwbare) energiegemeenschap door die erkenning financiële of andere steun van overheidswege zou ontvangen. Dit kan door de regelgever verder onderzocht worden bij de uitwerking van een faciliterend kader.¹¹⁷

Tot slot vermelden we nog dat, ingeval (de vennoten of leden van) een (hernieuwbare) energiegemeenschap de rechten inzake flexibiliteit, zelfverbruik en *peer-to-peerverkoop* wensen uit te oefenen, enige vorm van melding bij de distributienetbeheerder sowieso noodzakelijk lijkt, o.m. met oog op de uitwisseling van meetgegevens. Deze vaststelling gaat bovendien ook op voor een collectief gezamenlijk actieve afnemers. Onder hoofding 3.5 van dit advies gaan we hierop nog iets dieper in.

3.2.3.3 Evenwichtsverantwoordelijkheid

Art. 16, §3, c) Vierde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt dat energiegemeenschappen van burgers in principe "financieel verantwoordelijk zijn voor de onbalansen die zij in het elektriciteitssysteem veroorzaken", maar laat tegelijkertijd een opening voor een delegatie van deze evenwichtsverantwoordelijkheid conform art. 5 Elektriciteitsverordening.

O.i. wordt dienaangaande best een gedetailleerde regeling uitgewerkt op niveau van de technische reglementen van de VREG, die zowel voor energiegemeenschappen als voor hernieuwbare energiegemeenschappen geldt. Vandaar de voorgestelde delegatie in het nieuw in te voegen art. 4.8.4, §3 Energiedecreet.

3.2.4 Noodzaak van een adequate contractuele regeling van tal van aspecten m.b.t. de interne organisatie van (hernieuwbare) energiegemeenschap

De bepalingen m.b.t. energiegemeenschappen in de Vierde Elektriciteitsrichtlijn en de herschikte Richtlijn HEB bewaren het stilzwijgen over verschillende aspecten inzake de werking en (interne) organisatie van (hernieuwbare) energiegemeenschappen. Gedoeld wordt onder meer op de aansprakelijkheden van de (hernieuwbare) energiegemeenschap en zijn leden, de mogelijkheid om binnen de gemeenschap te voorzien in een “*community manager/provider*” met een coördinerende

¹¹⁵ Zie art. 16, §1, e) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 22, §4, d) herschikte Richtlijn HEB.

¹¹⁶ Zie nieuw in te voegen art. 4.8.3 Energiedecreet.

¹¹⁷ Zie *supra* onder hoofding 3.2.2.2.2.

rol, en het scenario van de ontbinding van een (hernieuwbare) energiegemeenschap (o.m. wat betreft het lot van de netinfrastructuur in/van de gemeenschap).

Bepaalde van de voormelde aspecten inzake de werking en organisatie van (hernieuwbare) energiegemeenschappen zullen reeds (gedeeltelijk) door de thans algemeen geldende regelgeving worden gevat (bv. regels m.b.t. ontbinding van een vennootschap/vereniging en aansprakelijkheden in het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen, regels m.b.t. (buiten)contractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, ...), andere aspecten niet. O.i. is het niet aangewezen – of mogelijk – om die aspecten algemeen te regelen in ons omzettingsvoorstel, maar is het wel van belang dat deze voor elke (hernieuwbare) energiegemeenschap adequaat worden geregeld. Dit in een overeenkomst tussen de leden van de energiegemeenschap en, voor zover relevant, externe betrokken partijen als de distributienetbeheerder, leverancier, enz. Dit aspect is o.i. ook van belang bij de uitwerking van een faciliterend kader door de regelgever; in dit verband zouden bepaalde modelovereenkomsten uitgewerkt kunnen worden.

Meer bepaald lijkt het ons van belang te zijn dat potentiële vennoten of leden van een (hernieuwbare) energiegemeenschap vooraf terdege worden geïnformeerd over de rechten, maar ook over de verplichtingen, die deelname aan een energiegemeenschap met zich meebrengt. Ook CEER wijst op het belang van deze ‘precontractuele informatieverstrekking’, verwijst in die optiek naar de algemene regels inzake consumentenbescherming en de contractuele basisrechten van de eindafnemers in artikel 10 van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn, en stelt ook dat deze van belang blijven gedurende de volledige levensduur van de energiegemeenschap.¹¹⁸

Zeer belangrijke ‘basisprincipes’, die sowieso gerespecteerd moeten worden door alle overeenkomsten tussen de (hernieuwbare) energiegemeenschap en haar vennoten of leden, zijn dat: i) niemand ertoe kan worden verplicht vennoot of lid te worden van een (hernieuwbare) energiegemeenschap¹¹⁹, ii) niemand die aan de vereisten¹²⁰ voldoet mag worden geweigerd als vennoot of lid¹²¹, iii) een vennoot of lid het recht heeft om de (hernieuwbare) energiegemeenschap te verlaten¹²², en iv) het recht heeft om over te stappen naar een andere leverancier, onafhankelijke aggregator of dienstverlener van flexibiliteit¹²³. Wat betreft de twee laatstvermelde principes, stelt CEER o.i. terecht dat de eventueel contractueel voorziene vergoeding, te betalen door het uittredende lid/de uittredende vennoot van een (hernieuwbare) energiegemeenschap, in elk geval proportioneel dient te zijn.¹²⁴

¹¹⁸ CEER-rapport van 25 juni 2019 inzake “Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities”, p. 21.

¹¹⁹ Zie de definities in art. 2, punt 11 Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 2, punt 16 herschikte Richtlijn HEB, die beide bepalen dat deelname “open en vrijwillig” is.

¹²⁰ Zie de bespreking onder hoofding 3.2.1.3.

¹²¹ D.i. de logische consequentie van het feit dat de deelname “open” is. Zie tevens de precisering in art. 22, §4, f) van de herschikte Richtlijn HEB waarin wordt bepaald dat deelname aan hernieuwbare energiegemeenschappen “open staat voor alle consumenten, met inbegrip van huishoudens met een laag inkomen en kwetsbare huishoudens”. Zie ook in deze optiek: CEER-rapport van 25 juni 2019 inzake “Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities”, p. 21.

¹²² Zie art. 16, §1, b) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en het nieuw in te voegen art. 4.8.5, §4 Energiedecreet.

¹²³ Zie art. 16, §1, b) *iuncto* art. 12 Vierde Elektriciteitsrichtlijn.

¹²⁴ CEER-rapport van 25 juni 2019 inzake “Regulatory Aspects of Self-Consumption and Energy Communities”, p. 22.

3.3 Zelfverbruik van hernieuwbare energie

Zoals eerder toegelicht, hebben we in ons omzettingsvoorstel de keuze gemaakt om “zelfverbruik van hernieuwbare energie” op te vatten als een transversaal recht, toegekend aan (actieve) afnemers, gezamenlijk actieve afnemers en energiegemeenschappen.¹²⁵ Meer concreet houdt dit recht in dat zij op **individuele** basis (als actieve afnemer) of op **collectieve** basis (collectief van de gezamenlijk actieve afnemers of (hernieuwbare) energiegemeenschap) energie uit hernieuwbare energiebronnen kunnen produceren, en deze energie **individueel** (als actieve afnemer, actieve afnemer deel uitmakend van gezamenlijk actieve afnemers, vennoot/lid (hernieuwbare) energiegemeenschap) kunnen verbruiken.

Ons omzettingsvoorstel voorziet in de invoeging van een nieuw artikel 7.2.1 in het Energiedecreet, dat een nadere regeling omvat voor het zelfverbruik van energie uit hernieuwbare energiebronnen. Hieronder bespreken we achtereenvolgens de verschillende actoren met een recht op zelfverbruik, evenals de algemeen geldende modaliteiten m.b.t. zelfverbruik van hernieuwbare energie.

3.3.1 Zelfverbruik door individuele actieve afnemer

Om zelfopgewekte hernieuwbare energie zelf te kunnen verbruiken per onbalansverrekeningsperiode (d.i. voor elektriciteit per kwartier), moet men beschikken over een meter die de afgenomen energie en de energie die op het distributienet geïnjecteerd wordt afzonderlijk meet, en waarvan de meetwaarden minstens elke onbalansverrekeningsperiode worden geregistreerd en verwerkt worden bij de allocatie.¹²⁶ Dit recht op zelfverbruik is begrensd tot de energiehoeveelheid die de actieve afnemer afneemt op het toegangspunt van zijn verblijfplaats of vestigingseenheid.¹²⁷ Dit recht op zelfverbruik per onbalansverrekeningsperiode komt dan bovenop het “ogenblikkelijk” zelfverbruik van zelfopgewekte elektriciteit vóór de meter.

3.3.2 Zelfverbruik door gezamenlijk actieve afnemers

Een actieve afnemer, die deel uitmaakt van gezamenlijk actieve afnemers, kan de hernieuwbare energie die door dit ‘afnemerscollectief’ wordt opgewekt, “zelfverbruiken”. Hij kan dit maximaal ten belope van de afname per onbalansverrekeningsperiode op zijn toegangspunt in het gebouw of appartementsgebouw waarin de gezamenlijk actieve afnemers gevestigd zijn.¹²⁸ Gezien het zelfverbruik per actieve afnemer uiteraard niet meer kan bedragen dan de energie die deze afnemer afneemt in zijn appartement/gedeelte van het gebouw, is dit een logisch plafond voor het recht op zelfverbruik. Zolang men onder dat plafond blijft, kan men uiteraard met de andere actieve afnemers die behoren tot de gezamenlijk actieve afnemers, contractuele afspraken maken en desgevallend verdeelsleutels vastleggen voor het maximale aandeel zelfverbruik per actieve afnemer.

3.3.3 Zelfverbruik door vennoten/leden van (hernieuwbare) energiegemeenschap

Ook vennoten of leden van (hernieuwbare) energiegemeenschappen hebben recht op zelfverbruik van hernieuwbare energie, meer bepaald van de door de (hernieuwbare) energiegemeenschap

¹²⁵ Zie *supra* de uiteenzetting onder hoofding 3.1.2.4 van dit advies.

¹²⁶ Zie nieuw in te voegen art. 7.2.1, §1, eerste lid, punt 1° Energiedecreet. Zie tevens nieuw in te voegen art. 4.4.2, §1, eerste lid, punt 4° *iuncto* het tweede lid van diezelfde bepaling.

¹²⁷ Dit zelfverbruik per onbalansverrekeningsperiode is te onderscheiden van en bijkomend aan het individueel zelfverbruik “vóór de meter”, d.i. het zverbruik van zelfopgewekte elektriciteit dat niet op de meter geregistreerd wordt.

¹²⁸ Zie nieuw in te voegen art. 7.2.1, §1, eerste lid, punt 2° Energiedecreet.

opgewekte hernieuwbare energie.¹²⁹ Meer concreet wordt voor een vennoot of lid van een (hernieuwbare) energiegemeenschap voorzien dat hij de hernieuwbare energie die door de gemeenschap wordt opgewekt, kan “zelfverbruiken”. Hij kan dit maximaal ten belope van de afname op zijn toegangspunt. Gezien het zelfverbruik per vennoot/lid uiteraard niet meer kan bedragen dan de energie die deze zelf afneemt, is dit een logisch plafond voor het recht op zelfverbruik. Zolang men onder dat plafond blijft, kan men uiteraard met de andere vennoten/leden van de (hernieuwbare) energiegemeenschap, contractuele afspraken maken en desgevallend verdeelsleutels vastleggen voor het maximale aandeel zelfverbruik per vennoot/lid.

De regeling inzake zelfverbruik voor vennoten/leden van (hernieuwbare) energiegemeenschappen is dus zeer gelijkaardig aan die voor de gezamenlijk actieve afnemers binnen één (appartements)gebouw. Verschillend is dat de actieradius van een (hernieuwbare) energiegemeenschap, en dus ook die van het recht op zelfverbruik van de leden of vennoten van de gemeenschap, in beginsel groter is dan één (appartements)gebouw.

3.3.4 Algemene modaliteiten m.b.t. zelfverbruik

Algemeen geldt dat de uitoefening van het recht op zelfverbruik van hernieuwbare energie geen afbreuk doet aan de hoedanigheid als – al naargelang het geval – afnemer, huishoudelijke afnemer of actieve afnemer.

De uitoefening van het recht op zelfverbruik is in de praktijk complexer in de schoot van gezamenlijk actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen, gelet op het feit dat daarbij meerdere personen betrokken zijn. In beide situaties wordt nl. hernieuwbare energie afkomstig van een gezamenlijke opwekkingsinstallatie door meerdere personen verbruikt, zodat het werkelijke aandeel zelfverbruik per persoon berekend moet worden. Bij de berekening van dat aandeel zelfverbruik, moet dan uiteraard rekening worden gehouden met het “maximumplafond” van het zelfverbruik vastgelegd in art. 7.2.1, §1, eerste lid, en met – desgevallend – de aanvullende contractuele afspraken (vaste of variabele verdeelsleutels) hieromtrent. In elk geval is het nodig om voor de energieoverdrachten in dit kader een allocatiemethodologie te voorzien, dewelke zou worden opgenomen in de technische reglementen van de VREG.¹³⁰

De gezamenlijk actieve afnemers en de (hernieuwbare) energiegemeenschappen moeten niet beschikken over een leveringsvergunning, voor wat betreft de levering van elektriciteit in het kader van het zelfverbruik van hernieuwbare energie.¹³¹

Naast deze vrijstelling van de leveringsvergunningsplicht lijkt het ons aangewezen dat voor wat betreft levering in het kader van zelfverbruik, ook vrijstellingen worden voorzien van bepaalde verplichtingen die normaliter gelden voor leveranciers. Door of krachtens het Energiedecreet worden immers verplichtingen van uiteenlopende aard opgelegd aan leveranciers, zoals: openbardienstverplichtingen inzake facturatie, informatieverlening en klachtenbehandeling¹³²; sociale openbardienstverplichtingen¹³³; openbardienstverplichtingen ter stimulering van rationeel energiegebruik en hernieuwbare energiebronnen¹³⁴; informatieverlening over de

¹²⁹ Cfr. nieuw in te voegen art. 4.8.5, §1 Energiedecreet, dat een omzetting vormt van art. 16, §3, d) Vierde Elektriciteitsrichtlijn en art. 22, §2, a) en b) herschikte Richtlijn HEB, *io.* nieuw in te voegen art. 7.2.1, §1, eerste lid, 3° en 4° Energiedecreet.

¹³⁰ Zie nieuw in te voegen art. 7.2.1, §2 Energiedecreet.

¹³¹ Zie nieuw in te voegen art. 7.2.1, §1, derde lid Energiedecreet.

¹³² Zie art. 4.3.2, punten 1° t.e.m. 3° Energiedecreet en artt. 3.2.18 en 5.6.1, punt 9° Energiebesluit.

¹³³ Zie art. 4.3.2, punt 4° Energiedecreet en artt. 5.1.1 t.e.m. 5.1.5 Energiebesluit evenals artt. 5.2.1 t.e.m. 5.2.3 Energiebesluit.

¹³⁴ Zie art. 7.5.1 Energiedecreet en artt. 6.4.23 e.v. Energiebesluit.

oorsprong en milieugevolgen van de geleverde energie¹³⁵; rapporteringsverplichtingen t.a.v. de VREG en het Vlaams Energieagentschap (VEA)¹³⁶; en de verplichtingen opgelegd in de technische reglementen van de VREG¹³⁷. Daarnaast zijn er ook enkele verplichtingen die ‘onrechtstreeks’ betrekking hebben op leveranciers, zoals de noodleveranciersregeeling¹³⁸. Deze verplichtingen zijn o.i. niet allemaal vlot te transponeren naar ‘leveranciers’ in het kader van zelfverbruik. Zo lijken de openbardienstverplichtingen inzake facturatie, informatie en informatieverlening in deze context niet allemaal even nuttig te zijn, en lijkt het evenmin nuttig om in het kader van zelfverbruik de noodleveranciersregeling toe te passen. In ons omzettingsvoorstel (zie bijlage 1) hebben wij nog geen vrijstellingen van leveranciersverplichtingen opgenomen, aangezien het o.i. tot de beleidsruimte van de regelgever behoort om te bepalen van welk van deze verplichtingen precies vrijstelling kan worden verleend, maar wij adviseren de regelgever wel om deze evaluatie zeker te maken. Wat betreft de verplichtingen die door de technische reglementen worden opgelegd aan leveranciers, zullen wij zelf deze evaluatie uitvoeren bij herziening van deze technische reglementen.

3.3.5 Zelfverbruik van opgeslagen en niet-100% hernieuwbare energie?

In ons consultatiedocument¹³⁹ stelden we de vraag of er ook een regeling voorzien zou moeten worden voor zelfverbruik van opgeslagen en/of niet-100% hernieuwbare energie, geënt op de regels voor zelfverbruik van (100%) hernieuwbare energie. De achterliggende reden voor het stellen van deze vraag, is de technische mogelijkheid om zelfopgewekte hernieuwbare energie op te slaan – ook in combinatie met niet-hernieuwbare energie – en deze later te verbruiken. In ons consultatieverslag geven we de feedback die we ontvingen weer.¹⁴⁰

Het lijkt geen sinecure om steeds een duidelijk onderscheid te hanteren tussen ‘groene’ en ‘grijze’ energie, in het bijzonder in geval van opslag in energieopslagfaciliteiten. Bovendien kan men zich afvragen of het wel in alle situaties relevant zou zijn om dit onderscheid zeer strikt te hanteren, en enkel zelfverbruik van 100% hernieuwbare energie te faciliteren. De Vierde Elektriciteitsrichtlijn zet immers in op energieopslag als zodanig, en bepaalde voordelen verbonden aan energieopslag (bv. afvlakking van vermogenspieken) zijn er ongeacht het ‘groene’ of ‘grijze’ karakter van de opgeslagen energie.

Anderzijds blijkt uit de benaming “zelfverbruik van hernieuwbare energie” duidelijk dat hiermee ‘groene’ energie wordt gevat, en zou het contradictorisch en in strijd met de beschikbare Richtlijn HEB zijn, indien de energie die ‘zelfverbruikt’ wordt eigenlijk in hoofdzaak grijs is.

Een pragmatische oplossing lijkt o.i. tot de mogelijkheden te behoren, waarbij bv. zou worden toegelaten dat de energie in het kader van zelfverbruik van hernieuwbare energie tot op een zekere hoogte (gelimiteerd tot een bepaald percentage) grijs is.

Daarnaast lijkt het ons logisch dat in bepaalde gevallen, bv. wanneer een collectief gezamenlijk actieve afnemers of een (hernieuwbare) energiegemeenschap financiële steun ontvangt voor investeringen in hernieuwbare productie-installaties, er striktere eisen gesteld worden aan het ‘groene’ karakter van de energie die wordt verbruikt.

¹³⁵ Zie art. 7.4.1 Energiedecreet en artt. 6.3.1 t.e.m. 6.3.4 Energiebesluit.

¹³⁶ Zie bv. art. 5.7.1 Energiebesluit i.v.m. de sociale statistieken die de leveranciers op jaarlijkse basis aan de VREG dienen te bezorgen.

¹³⁷ Zie art. 4.2.1, §2 Energiedecreet en <https://www.vreg.be/nl/technische-reglementen>.

¹³⁸ Zie art. 4.3.3 Energiedecreet.

¹³⁹ <https://www.vreg.be/nl/document/cons-2019-05>

¹⁴⁰ <https://www.vreg.be/nl/document/rapp-2020-08>

Aangezien in dit verband uiteenlopende (beleids)overwegingen een rol spelen, is het aan de regelgever om de afweging te maken en te beslissen of er voor zelfverbruik van opgeslagen en/of niet-100% hernieuwbare energie een bepaalde regeling moet worden uitgewerkt.

3.4 Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie

Zowel een actieve afnemer, een collectief gezamenlijk actieve afnemers, als een (hernieuwbare) energiegemeenschap heeft het recht om de zelfopgewekte hernieuwbare energie te verkopen.¹⁴¹ Hieronder lichten we toe hoe we dit in ons omzettingsvoorstel nader regelen. We maken een onderscheid tussen *peer-to-peerverkoop* en verkoop.

3.4.1 *Peer-to-peerverkoop* van zelfopgewekte hernieuwbare energie

Peer-to-peerverkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie is volgens ons omzettingsvoorstel mogelijk in twee situaties¹⁴²:

- Een actieve afnemer deelt de hernieuwbare energie die hijzelf heeft opgewekt met een andere actieve afnemer
- Een collectief van gezamenlijk actieve afnemers deelt de hernieuwbare energie die het collectief heeft opgewekt, met een actieve afnemer buiten dat collectief

We plaatsen deze situaties onder de noemer '*peer-to-peerverkoop*, omdat het een verkoop van de ene (groep) actieve afnemer(s) aan een andere actieve afnemer betreft. Dit verschilt van zelfverbruik van hernieuwbare energie, aangezien de actieve afnemer-koper niet betrokken is bij het opwekken van de hernieuwbare energie in kwestie.

In beide situaties geldt de vereiste dat *peer-to-peerverkoop* van de zelfopgewekte hernieuwbare energie maar mogelijk is ten belope van de "overschot", m.a.w. het gedeelte dat niet zelf werd verbruikt door de individuele actieve afnemer resp. de gezamenlijk actieve afnemers (= productie minus zelfverbruik van de betrokken actieve afnemers). In de praktijk zal *peer-to-peerverkoop* dus situaties omvatten als degene waarin een actieve afnemer met een zonnepaneleninstallatie de daarmee opgewekte energie die hij niet zelf heeft verbruikt, doorverkoopt aan zijn buurman. In het geval van *peer-to-peerverkoop* door gezamenlijk actieve afnemers, zal logischerwijze wel enige coördinatie vereist zijn voor de praktische uitoefening van dit recht (bv. een "energiesyndicus" die in naam en voor rekening van het collectief gezamenlijk actieve afnemers handelt met de actieve afnemer waarmee energie wordt gedeeld).

Peer-to-peerverkoop is bovendien in beide van de hierboven omschreven situaties – net zoals bij zelfverbruik van hernieuwbare energie – gekoppeld aan de onbalansverrekeningsperiode.

Ons omzettingsvoorstel voorziet voor *peer-to-peerverkoop* in een vrijstelling van het vereiste om over een leveringsvergunning te beschikken.¹⁴³ Belangrijk is wel dat deze *peer-to-peerverkoop* (en de daarmee samenhangende vrijstelling van de leveringsvergunningsplicht) beperkt is tot de verkoop aan één andere actieve afnemer. Daarnaast adviseren wij de regelgever om te evalueren van welke leveranciersverplichtingen al dan niet vrijstelling kan worden verleend in de context van *peer-to-peerverkoop* (cfr. onze analyse *supra* m.b.t. leveringen in het kader van zelfverbruik van

¹⁴¹ Zie o.m. art. 15, §2, b) en art. 16, §3 Vierde Elektriciteitsrichtlijn, evenals art. 21, §2 en §4, en art. 22, §2 herschikte Richtlijn HEB.

¹⁴² Zie nieuw in te voegen art. 7.2.2, §1, eerste lid Energiedecreet.

¹⁴³ Zie nieuw in te voegen art. 7.2.2, §1, derde lid Energiedecreet.

hernieuwbare energie)¹⁴⁴. Wat betreft de verplichtingen die door de technische reglementen worden opgelegd aan leveranciers, zullen wij zelf deze evaluatie uitvoeren bij herziening van deze technische reglementen.

Peer-to-peerverkoop van hernieuwbare energie doet geen afbreuk aan de hoedanigheid als – al naargelang het geval – afnemer, huishoudelijke afnemer of actieve afnemer.¹⁴⁵

3.4.2 Verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie

De verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie heeft betrekking op de volgende drie situaties:

- Een actieve afnemer verkoopt de hernieuwbare energie die hijzelf heeft opgewekt aan een niet-peer (bijvoorbeeld: een energieleverancier of een aggregator)¹⁴⁶
- Een collectief van gezamenlijk actieve afnemers verkoopt de hernieuwbare energie die het collectief heeft opgewekt¹⁴⁷ (aan iemand anders dan een actieve afnemer¹⁴⁸, bijvoorbeeld een energieleverancier of een aggregator)
- Een erkende (hernieuwbare) energiegemeenschap verkoopt hernieuwbare energie die de gemeenschap heeft opgewekt¹⁴⁹

Opnieuw geldt de bedenking dat in het geval van verkoop door gezamenlijk actieve afnemers, logischerwijze enige coördinatie vereist zal zijn voor de praktische uitoefening van dit recht (bv. een “energiesyndicus” die in naam en voor rekening van het collectief gezamenlijk actieve afnemers handelt met de actieve afnemer aan wie energie wordt verkocht).

Daarnaast is het ook hier belangrijk om voor ogen te houden dat een individuele actieve afnemer, een collectief gezamenlijk actieve afnemers en een (hernieuwbare) energiegemeenschap slechts het overschot aan zelfopgewekte hernieuwbare energie kan verkopen, d.w.z. het gedeelte dat niet zelf werd verbruikt. Net zoals bij verkoop van het overschot aan een *peer* dus. Dit is een logisch vereiste, ook voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen; zoniet zouden er nl. situaties kunnen ontstaan waarbij de leden van de gemeenschap er vanuit gaan dat zij hernieuwbare energie verbruiken, terwijl dat niet het geval is (verkoop van de ‘groenheid’ in de vorm van garanties van oorsprong). Voor zover de actieve afnemer resp. de erkende (hernieuwbare) energiegemeenschap de zelfopgewekte hernieuwbare energie *niet* aan eindafnemers verkopen, maar bv. aan een energieleverancier of tussenpersoon, is het niet vereist om over een leveringsvergunning te beschikken.¹⁵⁰ Daarentegen dienen erkende (hernieuwbare) energiegemeenschappen wel over een leveringsvergunning te beschikken wanneer zij verkopen aan eindafnemers buiten de gemeenschap.

(Hernieuwbare) energiegemeenschappen zullen zelf een interne regeling dienen uit te werken m.b.t. de verrekening van de opbrengsten van de verkoop van de zelfopgewekte hernieuwbare energie, over de leden/vennoten van de (hernieuwbare) energiegemeenschap.

¹⁴⁴ Zie *supra* onder hoofding 3.3.4.

¹⁴⁵ Zie nieuw in te voegen art. 7.2.2, §1, tweede lid Energiedecreet.

¹⁴⁶ Zie nieuw in te voegen art. 4.4.2, §1, eerste lid, 6° Energiedecreet.

¹⁴⁷ Zie nieuw in te voegen art. 4.4.2, §3 *inuncto* §1, eerste lid, 6° Energiedecreet.

¹⁴⁸ De ‘verkoop’ door een individuele actieve afnemer of door gezamenlijk actieve afnemers aan een andere actieve afnemer, is energiedelen en wordt geregeld door het nieuw in te voegen art. 7.2.2 Energiedecreet. Zie *supra* de uiteenzetting onder hoofding 3.4.1.

¹⁴⁹ Zie nieuw in te voegen art. 4.8.4, §1, eerste lid, 5° Energiedecreet.

¹⁵⁰ Cf. art. 4.3.1, §1 Energiedecreet, die de voorafgaande toekenning van een leveringsvergunning enkel vereist voor de levering aan afnemers.

3.4.3 Afsluitende bemerking

Vandaag is de leverancier het unieke aanspreekpunt van de klant voor wat betreft de elektriciteits- en aardgasfactuur. Alle heffingen, belastingen, nettarieven en openbaredienstverplichtingen worden mee aangerekend door de leverancier en doorgestort. In december 2019 was het aandeel van de pure energiekosten nog slechts 28,83% in de factuur van een gemiddeld gezin.¹⁵¹ Met de bijdrage groene stroom en WKK erbij (een prijscomponent waar de leverancier een invloed op kan uitoefenen) loopt dit aandeel op tot 37,69%. De leverancier loopt, op de btw na, voor de rest van de factuur wel het gehele betalingsrisico.

Zogenaamde prosumenten, afnemers met een decentrale productie-installatie die vandaag al 'zelfverbruiken', vormen een risico voor dit model. Immers, hoewel het deel van de distributienettarieven en heffingen niet noodzakelijk veel lager is (onder meer door het prosumententarief), is hun netto afname zeer bescheiden. De klant vormt zo een groter betalingsrisico, met slechts een klein stukje waar marge op kan verdiend worden.

Dit omzettingsvoorstel zou dit risico kunnen vergroten, afhankelijk van de concrete uitwerking van de concepten zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie. Indien zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie immers zonder meer worden uitgebreid naar afnemers die op dit moment geen eigen productie-installatie hebben, zal ook bij hen het deel van de factuur dat betrekking heeft op de energiegcomponent slinken. Er moet over gewaakt worden dat de risico's van zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie voor de leveranciers, ook geen nadelen veroorzaken voor de afnemers, onder meer zij die van deze rechten gebruikmaken. Leveranciers van actieve afnemers betrokken in zelfverbruik of *peer-to-peerverkoop* zouden bij de technische uitwerking van die rechten de nodige aandacht moeten krijgen, en minstens over alle nodige informatie moeten beschikken om hun eigen rol naar behoren te kunnen invullen.

¹⁵¹ Zie de cijfers en statistieken op de VREG-website: <https://infogram.com/samenstelling-energiefactuur-gezin-1hxr4zn705no4yo?live>

3.5 Nadere regels voor actieve afnemer, gezamenlijk actieve afnemers, energiegemeenschap en hernieuwbare energiegemeenschap in de technische reglementen

De introductie van de concepten actieve afnemer, gezamenlijk actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen en de aan deze concepten toegekende rechten en plichten, zal nog de nodige verdere uitwerking van operationele regels voor de eventuele impact op het net, regels over de aanpassing van de marktprocessen en regels rond datastromen, meetgegevens en gegevensuitwisselingen in de technische reglementen van de VREG¹⁵² vereisen. Zodra er duidelijkheid bestaat over de (te verwachten) omzetting van de EU-richtlijnen in de hogere regelgeving, zullen we het voorziene overleg en een openbare consultatie¹⁵³ kunnen opstarten.

Ons omzettingsvoorstel voorziet daarom ook in de nodige wijzigingen van art. 4.2.1 Energiedecreet, waarmee rechtsbasissen worden gecreëerd om regels over marktprocessen, data-uitwisseling etc m.b.t. actieve afnemers, gezamenlijk actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen te kunnen behandelen in de technische reglementen. Meer bepaald laat dit ons o.m. toe om voor deze actoren de nodige rechten en verplichtingen te voorzien en de nodige gegevensuitwisselingen te regelen.¹⁵⁴

Daarnaast voorziet ons omzettingsvoorstel op enkele plaatsen in meer specifieke delegaties, met het oog op de invoering van de nodige uitvoeringsregels in de technische reglementen, bv. aangaande de juiste berekening van de energiehoeveelheden in de allocatie en reconciliatie voor onbalansen die actieve afnemers en energiegemeenschappen creëren, en de technische implementatie van het recht op zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie.

Wat de technische implementatie van het recht op zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie¹⁵⁵ betreft, staan er nog verschillende mogelijkheden open. Een belangrijke knoop die hier nog doorgemaakt zal moeten worden, heeft betrekking op de vraag in welke mate dit wel/niet in de marktprocessen ingekapseld moet worden. Met andere woorden: in welke mate zal de distributienetbeheerder instaan voor de meting, berekening en verdeling van de energiehoeveelheden in het kader van zelfverbruik en verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie? In welke mate zullen de afnemers die hieraan deelnemen afzonderlijk voor hun overige afname een aparte leverancierskeuze blijven maken? Is het aangewezen om de verdeling tussen de deelnemers over te laten aan commerciële partijen?

Hoewel het ons – zoals hierboven al aangegeven – noodzakelijk lijkt om hierover in een later stadium een regeling in te voeren in de technische reglementen ongeacht welke partijen de taak uitvoeren, denken we op dit moment dat er twee grote pistes bestaan voor de implementatie van het recht op zelfverbruik/verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie door gezamenlijk actieve afnemers en (hernieuwbare) energiegemeenschappen. In elk van de gevallen moet het bestaande marktmodel worden aangepast en is er een rol voor de distributienetbeheerder maar, de mate waarin verschilt echter van piste tot piste. Deze pistes kunnen als volgt worden samengevat¹⁵⁶:

¹⁵² Raadpleegbaar via: www.vreg.be/nl/technische-reglementen.

¹⁵³ Cf. art. 4.2.1, §3 Energiedecreet.

¹⁵⁴ Zie de voorziene wijzigingen van art. 4.2.1, §2, punten 2°, 3°, 4° en 6° Energiedecreet.

¹⁵⁵ Zie hierover *supra* de uiteenzetting onder hoofdingen 3.3 en 3.4.

¹⁵⁶ De energiehoeveelheden die volgens deze voorgestelde pistes ter beschikking worden gesteld dienen louter voor de facturatie van de energiekosten. Geen van beide pistes doet een uitspraak over de wijze waarop de nettarieven zullen berekend worden; dit wordt bepaald in de door de VREG vastgelegde tariefmethodologie.

- Een eerste piste gaat uit van een correctie van meetgegevens op de allocatiepunten van de betrokken netgebruikers. Elke afzonderlijke betrokken actieve afnemer blijft in deze piste zoals vandaag een leverancier kiezen voor zijn afname. De distributienetbeheerder meet in eerste instantie de gegevens op de allocatiepunten van elke netgebruiker die betrokken is bij het zelfverbruik/de verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie. Vervolgens worden de energiehoeveelheden toegewezen aan deze leverancier berekend op een manier die de veronderstelde energie-uitwisselingen tussen de gezamenlijk actieve afnemers of de leden van een energiegemeenschap weerspiegelt. De uitwisseling zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren aan de hand van een verdeelsleutel die in de schoot van de gezamenlijk actieve afnemers of de (hernieuwbare) energiegemeenschap werd afgesproken. De distributienetbeheerders verstrekken de aldus verrekende en de oorspronkelijke gegevens aan de toegangshouders (leveranciers) op de betrokken allocatiepunten, zodat zij het zelfverbruik/de verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie netto in rekening kunnen brengen bij de facturatie van de energiekosten (“commodity”-component van de energiefactuur).
- Een tweede piste gaat uit van de samenvoeging van het gehele collectief gezamenlijk actieve afnemers of de gehele (hernieuwbare) energiegemeenschap onder één geheel. Dit houdt in dat alle deelnemers niet langer individueel een leverancier aanduiden voor hun afname, maar wel hun energiehoeveelheden (van de allocatiepunten die behoren tot het collectief) samenvoegen en voor hun globale, resterende afname en injectie als één afnemer optreden (en dus één of meerdere leveranciers aanduiden). In deze piste heeft de DNB de rol om de berekende energiehoeveelheden ter beschikking te stellen op het niveau van het collectief¹⁵⁷. Voor wat betreft de energiekosten (“commodity”-component van de energiefactuur) kan het collectief de verdeling dan verder zelf bepalen zonder tussenkomst van de distributienetbeheerder. Het is aannemelijk dat zij deze berekeningen (en de bijhorende facturatie) uitbesteedt aan commerciële partijen. Individuele actieve afnemers die opnieuw individueel hun recht op vrije leverancierskeuze willen uitoefenen, of niet langer deel willen uitmaken van het collectief, moeten bij deze piste eenvoudig kunnen uitstappen en opnieuw als aparte afnemer of producent worden opgenomen in de markt.

Om geen van de mogelijkheden al bij voorbaat uit te sluiten, hebben we in ons omzettingsvoorstel de delegatie met oog op implementatie van het recht op zelfverbruik en de verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie in de technische reglementen, vrij algemeen verwoord.¹⁵⁸ Bij een volgende herziening van de technische reglementen zal, in overleg met de belanghebbenden, worden uitgeklaard hoe de marktprocessen, de gegevensuitwisseling en andere operationele regels in de technische reglementen voor wat betreft het recht op zelfverbruik en de verkoop van zelfopgewekte hernieuwbare energie, best concreet worden vormgegeven.

¹⁵⁷ Al moet het collectief ook de individuele meetgegevens van de DNB ter beschikking krijgen.

¹⁵⁸ Zie nieuw in te voegen artt. 7.2.1, §2 en 7.2.2, §2 Energiedecreet.

4 BIJLAGE 1 - Tekst omzettingsvoorstel

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van:

1° richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van richtlijn 2012/27/EU, meer bepaald de omzetting van artikelen 4, 15 en 16 van die richtlijn;

2° richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, meer bepaald de omzetting van artikelen 21 en 22 van die richtlijn.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen aan titel I van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Art. 2. In artikel 1.1.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het laatst gewijzigd bij het decreet van *[dag maand jaar]*, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een punt *[xx]* ingevoegd, dat luidt als volgt:

“[xx°] actieve afnemer: huishoudelijke of niet-huishoudelijke afnemer die één of meer van de activiteiten, vermeld in artikel 4.4.2, uitoefent;”

2° er wordt een punt *[xx]* ingevoegd, dat luidt als volgt:

“[xx°] gezamenlijk actieve afnemers: een groep van minstens twee actieve afnemers die zijn gevestigd in hetzelfde gebouw of appartementsgebouw;”

3° er wordt een punt *[xx]* ingevoegd, dat luidt als volgt:

“[xx°] zelfverbruik van hernieuwbare energie: het zelf opwekken en vervolgens verbruiken van energie uit hernieuwbare energiebronnen;”

4° er wordt een punt *[xx]* ingevoegd, dat luidt als volgt:

“[xx°] energiegemeenschap: rechtspersoon die voldoet aan de vereisten, vermeld in artikel 4.8.1;”

5° er wordt een punt *[xx]* ingevoegd, dat luidt als volgt:

“[xx°] hernieuwbare energiegemeenschap: energiegemeenschap die voldoet aan de vereisten, vermeld in artikel 4.8.2;”

6° punt 65° wordt vervangen door wat volgt:

“65° hernieuwbare energiebronnen: hernieuwbare niet-fossiele en niet-nucleaire energiebronnen, met name wind, zon (thermische zonne-energie en fotovoltaïsche energie),

geothermie, de omgeving, de getijden, de golfslagen en andere energie uit de oceanen, waterkracht, biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties, en biogas;"

7° in het punt 81° wordt de zinsnede "energiegemeenschap, hernieuwbare energiegemeenschap, gezamenlijk actieve afnemers," ingevoegd tussen de woorden "tussenpersoon," en "bevrachter";

Hoofdstuk 3. Wijzigingen aan titel IV van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Art. 3. In artikel 4.2.1, §2 van hetzelfde decreet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in punt 2° wordt tussen het woord "leveranciers," en de zinsnede "aanbieders van energiediensten" de zinsnede "energiegemeenschappen, hernieuwbare energiegemeenschappen, gezamenlijk actieve afnemers," ingevoegd;

2° in punt 3° wordt tussen het woord "leveranciers," en de zinsnede "de aanbieders van energiediensten" de zinsnede ", energiegemeenschappen, hernieuwbare energiegemeenschappen, gezamenlijk actieve afnemers," ingevoegd;

3° in punt 4° wordt tussen de zinsnede "rechtzetting van meterstanden" en de zinsnede "en de allocatie en reconciliatie" de zinsnede ", het zelfverbruik van hernieuwbare energie, de verkoop van energie uit hernieuwbare energiebronnen" ingevoegd;

4° in punt 6° wordt tussen het woord "leveranciers," en de zinsnede "aanbieders van energiediensten" de zinsnede "energiegemeenschappen, hernieuwbare energiegemeenschappen, gezamenlijk actieve afnemers," ingevoegd.

Art. 4. In titel IV van hetzelfde decreet wordt het opschrift van hoofdstuk IV vervangen door wat volgt:

"Hoofdstuk IV. Rechten van afnemers van elektriciteit en aardgas"

Art. 5. Het eerste lid van artikel 4.4.1 van hetzelfde decreet wordt aangevuld met een punt 3°, luidende:

"3° het recht om op hetzelfde moment over meer dan één leveringscontract voor elektriciteit te beschikken, mits de meting en de allocatie en reconciliatie van de energiehoeveelheden gebeurt conform de technische reglementen."

Art. 6. Titel IV, hoofdstuk IV van hetzelfde decreet wordt aangevuld met een artikel 4.4.2, dat luidt als volgt:

"Art. 4.4.2. §1. Iedere afnemer aangesloten op het distributienet of een gesloten distributienet heeft het recht om één of meer van de volgende activiteiten te ondernemen en derhalve een actieve afnemer te worden, mits die activiteiten niet zijn belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormen:

1° deelname aan energiediensten;

2° deelname aan flexibiliteit of aggregatie;

3° opslag van de door hemzelf opgewekte en de van het net afgenomen elektriciteit, middels een energieopslagfaciliteit;

4° zelfverbruik van de door hemzelf opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, overeenkomstig artikel 7.2.1;

5° verkoop van de door hemzelf opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen aan een andere actieve afnemer, overeenkomstig artikel 7.2.2;

6° verkoop van de door hemzelf opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, voor zover hij die niet zelf heeft verbruikt overeenkomstig artikel 7.2.1.

Om de activiteiten, zoals opgesomd onder punt 2° tot 6° van het vorige lid, te kunnen uitoefenen, dient de afnemer te beschikken over een meter die de afgenomen energie en de energie die op het distributienet wordt geïnjecteerd afzonderlijk meet, en waarvan de meetwaarden minstens elke onbalansverrekeningsperiode geregistreerd worden en verwerkt worden bij de allocatie, zoals vastgelegd in de technische reglementen.

Het beheer van de op het distributienet of gesloten distributienet aangesloten installaties, die nodig zijn voor de activiteiten opgesomd onder punt 1° tot 6° van het eerste lid, kan door de actieve afnemer via lastgeving worden overgedragen, ook voor wat betreft de aansluiting van deze installaties op het distributienet of gesloten distributienet, het onderhoud van deze installaties en de gegevens van deze installaties die door de netbeheerder worden verwerkt.

§2. Een actieve afnemer met een energieopslagfaciliteit, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, punt 3°, heeft de volgende rechten:

1° aansluiting van de energieopslagfaciliteit op het net binnen een redelijke termijn, zoals vastgelegd in de technische reglementen;

2° het recht om gelijktijdig verschillende energieopslagdiensten te verlenen, voor zover dit technisch mogelijk is.

§3. Gezamenlijk actieve afnemers hebben het recht om gezamenlijk de activiteiten, vermeld in paragraaf 1, te ondernemen.

§4. De technische reglementen bepalen de methodiek voor het berekenen van energiehoeveelheden voor de allocatie, reconciliatie en facturatie, en de aanpassingen aan deze berekeningen, die gepaard gaan met de activiteiten van actieve afnemers en gezamenlijk actieve afnemers.”

Art. 7. In titel IV van hetzelfde decreet wordt een hoofdstuk VIII ingevoegd dat de artikelen 4.8.1 tot en met 4.8.5 bevat, luidende:

“Hoofdstuk VIII. Energiegemeenschappen

Art. 4.8.1. Een energiegemeenschap is een rechtspersoon gebaseerd op de open en vrijwillige deelname van zijn vennoten of leden, die één of meer van de activiteiten, vermeld in artikel 4.8.4 uitoefent, die als hoofddoel heeft het verschaffen van voordelen op ecologisch, economisch of sociaal gebied voor zijn vennoten, leden, of de omgeving waar hij actief is, en die geen winstoogmerk heeft of een winstoogmerk ondergeschikt aan het hoofddoel.

Natuurlijke personen, lokale overheden, niet-commerciële instellingen of kleine ondernemingen, die niet betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector niet de belangrijkste economische activiteit vormt, dienen een beslissende invloed uit te oefenen op de activiteiten van de energiegemeenschap door te beschikken over: 1° eigendoms- of gebruiksrechten op alle activa van de energiegemeenschap of delen daarvan; 2° rechten of overeenkomsten die een beslissende invloed verschaffen op de samenstelling, het stemgedrag of de besluiten van de organen van de energiegemeenschap.

Art. 4.8.2. Een energiegemeenschap is een hernieuwbare energiegemeenschap indien cumulatief is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- 1° de energiegemeenschap onderneemt activiteiten die uitsluitend betrekking hebben op energie uit hernieuwbare energiebronnen;
- 2° in afwijking van artikel 4.8.1 zijn de vennoten of leden natuurlijke personen, lokale overheden, niet-commerciële instellingen of kmo's waarvan de deelname aan de energiegemeenschap niet de belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormt;
- 3° *[nabijheidsvereiste → nog te bepalen o.b.v. welk criterium af te bakenen]*

Art. 4.8.3. Iedere energiegemeenschap en hernieuwbare energiegemeenschap meldt haar contactgegevens en informatie met betrekking tot de activiteiten die zij uitoefent, evenals elke wijziging in deze activiteiten, aan een door de Vlaamse Regering te bepalen instantie.

De Vlaamse Regering legt de nadere modaliteiten van de meldingsplicht vast evenals de wijze van bekendmaking van de gegevens verstrekt in het kader van deze meldingsplicht.

Art. 4.8.4. §1. Iedere energiegemeenschap heeft het recht om één of meer van de volgende activiteiten te ondernemen:

- 1° aanbieden van of deelname aan energiediensten;
- 2° deelname aan flexibiliteit of aggregatie;
- 3° productie van energie;
- 4° opslag van de door haarzelf opgewekte en de van het net afgenomen elektriciteit, middels een energieopslagfaciliteit;
- 5° verkoop van de door haarzelf opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, voor deze niet zelf werd verbruikt overeenkomstig artikel 7.2.1, paragraaf 1, eerste lid, punt 3° of 4°;
- 6° aanbieden van oplaaddiensten voor elektrische voertuigen.

Energiegemeenschappen worden bij de uitoefening van hun activiteiten behandeld op een niet-discriminerende en evenredige wijze ten aanzien van andere rechtspersonen die deze activiteiten uitoefenen.

§2. Een hernieuwbare energiegemeenschap beschikt over de rechten, bedoeld in paragraaf 1 *[, en kan het distributienet of gesloten distributienet beheren van het gebied waar zij actief is, mits zij voldoet aan de regels die door of krachtens dit decreet en de technische reglementen opgelegd worden aan respectievelijk een distributienetbeheerder of een beheerder van een gesloten distributienet. → optioneel; VREG geen voorstander]*

§3. De technische reglementen bepalen de methodiek voor het berekenen van energiehoeveelheden voor de allocatie, reconciliatie en facturatie, en de aanpassingen aan deze berekeningen, die gepaard gaan met de activiteiten van energiegemeenschappen en hernieuwbare energiegemeenschappen.

Art. 4.8.5. §1. Vennoten of leden van een energiegemeenschap of van een hernieuwbare energiegemeenschap hebben het recht op zelfverbruik van de door de energiegemeenschap opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, conform artikel 7.2.1.

§2. Om de activiteit vermeld in paragraaf 1 en de activiteiten, zoals opgesomd in artikel 4.8.4, paragraaf 1, eerste lid, onder punt 2° tot 6°, te kunnen uitoefenen ten voordele van de

vennoten of leden van een energiegemeenschap of hernieuwbare energiegemeenschap, moet elke vennoot of elk lid beschikken over een meter die de afgenomen energie en de energie die op het distributienet wordt geïnjecteerd afzonderlijk meet, en waarvan de meetwaarden minstens elke onbalansverrekeningsperiode geregistreerd worden en verwerkt worden bij de allocatie, zoals vastgelegd in de technische reglementen.

§3. Een vennoot of lid van een energiegemeenschap of van een hernieuwbare energiegemeenschap kan geen beroep doen op artikel 4.1.30/1 en artikel 15.3.5/12.

§4. Elke vennoot of elk lid van een energiegemeenschap of van een hernieuwbare energiegemeenschap behoudt zijn rechten en verplichtingen als afnemer, huishoudelijke afnemer of actieve afnemer en heeft het recht om de energiegemeenschap te verlaten, onder dezelfde voorwaarden als bij de verandering van leverancier, vermeld in artikel 4.4.1, tweede lid.”

Hoofdstuk 4. Wijzigingen aan titel VII van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Art. 8. In titel VII van hetzelfde decreet wordt een hoofdstuk II ingevoegd dat de artikelen 7.2.1 en 7.2.2 bevat, luidende:

“Hoofdstuk II. Zelfverbruik van hernieuwbare energie en verkoop van energie uit hernieuwbare energiebronnen

Art. 7.2.1. §1. De volgende personen hebben, voor zover dit voor hen niet de belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormt, recht op zelfverbruik van hernieuwbare energie per onbalansverrekeningsperiode:

- 1° een actieve afnemer, met betrekking tot de door hemzelf opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, maximaal ten belope van de afname op het toegangspunt van zijn verblijfplaats of vestigingseenheid;
- 2° een actieve afnemer die deel uitmaakt van gezamenlijk actieve afnemers, met betrekking tot de gezamenlijk opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, maximaal ten belope van de afname op zijn toegangspunt in het gebouw of appartementsgebouw waarin de gezamenlijk actieve afnemers gevestigd zijn;
- 3° een vennoot of lid van een energiegemeenschap, met betrekking tot de door de energiegemeenschap opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, maximaal ten belope van de afname op zijn toegangspunt;
- 4° een vennoot of lid van een hernieuwbare energiegemeenschap, met betrekking tot de door de hernieuwbare energiegemeenschap opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, maximaal ten belope van de afname op zijn toegangspunt.

Bij de uitoefening van het recht, bedoeld in het vorige lid, behoudt de afnemer zijn rechten en verplichtingen als, al naargelang het geval, afnemer, huishoudelijke afnemer of actieve afnemer.

De gezamenlijk actieve afnemers, de energiegemeenschap en de hernieuwbare energiegemeenschap zijn, voor wat betreft de levering van elektriciteit in het kader van het zelfverbruik van hernieuwbare energie, niet onderworpen aan de vereiste van de voorafgaande toekenning van een leveringsvergunning overeenkomstig artikel 4.3.1.

§2. De VREG bepaalt in de technische reglementen welke gegevens worden gemeten, berekend, overgemaakt en beheerd evenals de methodiek van allocatie en reconciliatie, die gepaard gaan met de activiteiten vermeld in paragraaf 1, eerste lid.

Art. 7.2.2 §1. De volgende personen hebben, voor zover dit voor hen niet de belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormt, het recht om energie uit hernieuwbare energiebronnen per onbalansverrekeningsperiode te verkopen aan een actieve afnemer:

- 1° een actieve afnemer, voor wat betreft de door hemzelf opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen op zijn verblijfplaats of vestigingseenheid, en dit voor zover hij die niet zelf heeft verbruikt overeenkomstig artikel 7.2.1, paragraaf 1, eerste lid, punt 1°;
- 2° gezamenlijk actieve afnemers, met betrekking tot de door de gezamenlijk actieve afnemers opgewekte energie uit hernieuwbare energiebronnen, en dit voor zover die niet zelf werd verbruikt overeenkomstig artikel 7.2.1, paragraaf 1, eerste lid, punt 2°.

De uitoefening van het recht, bedoeld in het vorige lid, doet geen afbreuk aan de hoedanigheid als, al naargelang het geval, afnemer, huishoudelijke afnemer of actieve afnemer.

De personen die het recht, bedoeld in het eerste lid, uitoefenen, zijn niet onderworpen aan de vereiste van de voorafgaande toekenning van een leveringsvergunning overeenkomstig artikel 4.3.1.

§2. De VREG bepaalt in de technische reglementen welke gegevens worden gemeten, berekend, overgemaakt en beheerd evenals methodiek van allocatie en reconciliatie, die gepaard gaan met de activiteiten vermeld in paragraaf 1, eerste lid.

5 BIJLAGE 2 - Omzettingstabellen

Omzettingstabel relevante bepalingen Vierde Elektriciteitsrichtlijn	
Richtlijnbeeping, paragraaf, subparagraaf	Voorgestelde nieuwe bepaling in Energiedecreet ter omzetting van richtlijnbeeping
Artikel 2 – Definities	
<p><u>Art. 2, punt 8</u> "actieve afnemer": een eindafnemer, of een groep gezamenlijk optredende eindafnemers, die op eigen terrein binnen afgebakende grenzen of, indien toegestaan door een lidstaat, op andere terreinen opgewekte elektriciteit verbruiken of opslaan, die door henzelf opgewekte elektriciteit verkopen, of die deelnemen aan flexibiliteits- of energie-efficiëntieregelingen, mits die activiteiten niet hun belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormen;</p>	<p>Art. 1.1.3, punt [xx°] + art. 4.4.2, §1, eerste lid (<i>activiteiten</i>)</p>
<p><u>Art. 2, punt 11</u> "energiegemeenschap van burgers": een juridische entiteit die: a) gebaseerd is op vrijwillige en open deelname en waarover leden of aandeelhouders, die natuurlijke personen, lokale autoriteiten, waaronder gemeenten, of kleine ondernemingen zijn, feitelijke zeggenschap hebben; b) waarvan het hoofddoel veeleer bestaat uit het bieden van milieu-, economische of sociale gemeenschapsvoordelen aan haar leden of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is dan uit winst maken, en c) zich bezig kan houden met de productie, waaronder uit hernieuwbare bronnen, distributie, levering, verbruik, aggregatie, energieopslag, energie-efficiëntiediensten, oplaaddiensten voor elektrische voertuigen of andere energiediensten aan haar leden of aandeelhouders kan aanbieden;</p>	<p>Art. 1.1.3, punt [xx°] (<i>definitie "energiegemeenschap"</i>) + art. 4.8.1 (<i>vereisten</i>) + art. 4.8.4, §1, eerste lid (<i>activiteiten</i>)</p>

Artikel 15 – Actieve afnemers

Art. 15, §1

De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers het recht hebben om op te treden als actieve afnemers zonder te worden onderworpen aan onevenredige of discriminerende technische vereisten, administratieve voorschriften, procedures en vergoedingen, en aan nettarieven, die de kosten niet weerspiegelen;

- Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet
- Door VREG rekening mee te houden in Tariefmethodologie (hierna: 'TM')

Art. 15, §2, a)

De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers:
a) het recht hebben hetzij rechtstreeks, hetzij via aggregatie op te treden;

Art. 4.4.2, §1, eerste lid, punt 2°

Art. 15, §2, b)

De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers:
b) het recht hebben door henzelf opgewekte elektriciteit te verkopen, ook door middel van stroomafnameovereenkomsten;

Art. 4.4.2, §1, eerste lid, punt 6°

Art. 15, §2, c)

De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers:
c) het recht hebben deel te nemen aan flexibiliteits- en energie-efficiëntieregelingen;

Art. 4.4.2, §1, eerste lid, punten 1° en 2°

Art. 15, §2, d)

De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers:
d) het recht hebben het beheer van de installaties die nodig zijn voor hun activiteiten aan een derde te delegeren, ook wat betreft de installatie, de exploitatie, de verwerking van gegevens en het onderhoud z waarbij de derde niet als actieve afnemer wordt beschouwd;

Art. 4.4.2, §1, derde lid

<p><u>Art. 15, §2, e)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers:</i> e) onderwerpen worden aan transparante en niet-discriminerende nettarieven die de kosten weerspiegelen, waarbij de elektriciteit die in het net wordt ingevoed en de elektriciteit die uit het net wordt verbruikt, apart worden verrekend overeenkomstig artikel 59, lid 9, van deze richtlijn en artikel 18 van Verordening (EU) 2019/943, waarbij ervoor wordt gezorgd dat zij op een passende en evenwichtige wijze bijdragen aan het delen van de totale kosten van het systeem;</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 15, §2, f)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers:</i> f) financieel verantwoordelijk zijn voor de onbalansen die zij in het elektriciteitssysteem veroorzaken; in dit verband zijn zij balanceringsverantwoordelijken of delegeren zij hun balanceringsverantwoordelijkheid overeenkomstig artikel 5 van Verordening (EU) 2019/943.</p>	<p>- Art. 4.4.2, §4 - Door VREG rekening mee te houden in technische reglementen</p>
<p><u>Art. 15, §3</u> De lidstaten kunnen in hun nationaal recht voorzien in verschillende bepalingen ten aanzien van individuele en gezamenlijk optredende actieve afnemers, mits alle in dit artikel opgenomen rechten en verplichtingen op alle actieve afnemers worden toegepast. Elk verschil in behandeling van gezamenlijk optredende actieve afnemers is evenredig en wordt terdege gemotiveerd.</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet; zie art. 4.4.2, §3</p>
<p><u>Art. 15, §4</u> Lidstaten met reeds bestaande regelingen waarin de elektriciteit die in het net wordt ingevoed en de elektriciteit die uit het net wordt verbruikt, niet apart worden verrekend, kennen geen nieuwe rechten toe onder deze regelingen na 31 december 2023. Alle afnemers die vallen onder een bestaande regeling moeten te allen tijde de mogelijkheid hebben om te kiezen voor een nieuwe regeling waarin de elektriciteit die in het net wordt ingevoed en de elektriciteit die uit het net wordt verbruikt, apart worden verrekend als basis voor de berekening van nettarieven.</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in TM</p>

<p><u>Art. 15, §5, a)</u> De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers met een energieopslagfaciliteit: a) het recht hebben om binnen een redelijke termijn na de aanvraag een netaansluiting te krijgen, mits is voldaan aan alle noodzakelijke voorwaarden zoals balanceringsverantwoordelijkheid en een passend metersysteem;</p>	<p>Art. 4.4.2, §2</p>
<p><u>Art. 15, §5, b)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers met een energieopslagfaciliteit:</i> b) geen dubbele tarieven aangerekend krijgen, waaronder nettatarieven, voor opgeslagen elektriciteit op hun eigen terrein of als ze flexibiliteitsdiensten leveren aan systeembeheerders;</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 15, §5, c)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers met een energieopslagfaciliteit:</i> c) niet worden onderworpen aan onevenredige vergunningsvereisten of vergoedingen;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 15, §5, d)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat actieve afnemers met een energieopslagfaciliteit:</i> d) gelijktijdig verschillende diensten mogen verlenen, indien dit technisch mogelijk is.</p>	<p>Art. 4.4.2, §2</p>
<p>Artikel 16 – Energiegemeenschappen van burgers</p>	
<p><u>Art. 16, §1, a)</u> De lidstaten voorzien in een ondersteunend regelgevingskader voor energiegemeenschappen van burgers waarbij ervoor wordt gezorgd dat: a) de deelname aan een energiegemeenschap van burgers open en vrijwillig is;</p>	<p>Art. 4.8.1, eerste lid</p>
<p><u>Art. 16, §1, b)</u></p>	<p>Art. 4.8.5, §4</p>

<p><i>De lidstaten voorzien in een ondersteunend regelgevingskader voor energiegemeenschappen van burgers waarbij ervoor wordt gezorgd dat:</i></p> <p>b) de leden of aandeelhouders van een energiegemeenschap van burgers het recht hebben de gemeenschap te verlaten, in welk geval artikel 12 van toepassing is;</p>	
<p><u>Art. 16, §1, c)</u></p> <p><i>De lidstaten voorzien in een ondersteunend regelgevingskader voor energiegemeenschappen van burgers waarbij ervoor wordt gezorgd dat:</i></p> <p>c) de leden of aandeelhouders van een energiegemeenschap van burgers hun rechten en verplichtingen als huishoudelijke afnemers of actieve afnemers niet verliezen;</p>	Art. 4.8.5, §4
<p><u>Art. 16, §1, d)</u></p> <p><i>De lidstaten voorzien in een ondersteunend regelgevingskader voor energiegemeenschappen van burgers waarbij ervoor wordt gezorgd dat:</i></p> <p>d) de desbetreffende distributiesysteembeheerder tegen een compensatie die als billijk is beoordeeld door de regulerende instantie, met energiegemeenschappen van burgers samenwerkt om elektriciteitsoverdracht binnen energiegemeenschappen van burgers te faciliteren;</p>	Door VREG rekening mee te houden in TM
<p><u>Art. 16, §1, e)</u></p> <p><i>De lidstaten voorzien in een ondersteunend regelgevingskader voor energiegemeenschappen van burgers waarbij ervoor wordt gezorgd dat:</i></p> <p>e) energiegemeenschappen van burgers worden onderworpen aan niet-discriminerende, eerlijke, evenredige en transparante procedures en tarieven, ook wat betreft registratie en het verlenen van vergunningen, en aan transparante en niet-discriminerende nettatarieven die de kosten weerspiegelen in overeenstemming met artikel 18 van Verordening (EU) 2019/943, waarbij wordt gewaarborgd dat zij op voldoende en evenwichtige wijze bijdragen aan het delen van de totale kosten van het systeem.</p>	Door VREG rekening mee te houden in TM
<p><u>Art. 16, §2, a)</u></p> <p>De lidstaten mogen in het ondersteunend regelgevingskader bepalen dat energiegemeenschappen van burgers:</p>	Optioneel

<p>a) openstaan voor grensoverschrijdende deelname;</p>	
<p><u>Art. 16, §2, b)</u> <i>De lidstaten mogen in het ondersteunend regelgevingskader bepalen dat energiegemeenschappen van burgers:</i> b) het recht hebben distributienetten te bezitten, op te richten, te kopen of te huren en deze op autonome wijze te beheren mits wordt voldaan aan de voorwaarden van lid 4 van dit artikel;</p>	<p><i>Optioneel – evt. op te nemen in art. 4.8.4, §2</i></p>
<p><u>Art. 16, §2, c)</u> <i>De lidstaten mogen in het ondersteunend regelgevingskader bepalen dat energiegemeenschappen van burgers:</i> c) onderworpen zijn aan de ontheffingen als bepaald in artikel 38, lid 2.</p>	<p><i>Optioneel</i></p>
<p><u>Art. 16, §3, a)</u> De lidstaten zorgen ervoor dat energiegemeenschappen van burgers: a) op niet-discriminerende wijze toegang kunnen hebben tot alle elektriciteitsmarkten, hetzij rechtstreeks, hetzij via aggregatie;</p>	<p>Art. 4.8.4, §1, eerste lid, punt 2°</p>
<p><u>Art. 16, §3, b)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat energiegemeenschappen van burgers:</i> b) worden behandeld op een niet-discriminerende en evenredige wijze ten aanzien van hun activiteiten, rechten en verplichtingen als eindafnemers, producenten, leveranciers, distributiesysteembeheerders of marktdeelnemers die doen aan aggregatie;</p>	<p>Art. 4.8.4, §1, tweede lid</p>
<p><u>Art. 16, §3, c)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat energiegemeenschappen van burgers:</i> c) financieel verantwoordelijk zijn voor de onbalansen die zij in het elektriciteitssysteem veroorzaken; in dit verband zijn zij balanceringsverantwoordelijken of delegeren zij hun balanceringsverantwoordelijkheid overeenkomstig artikel 5 van Verordening (EU) 2019/943;</p>	<p>- Art. 4.8.4, §3 - Door VREG rekening mee te houden in technische reglementen</p>

<p><u>Art. 16, §3, d)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat energiegemeenschappen van burgers:</i> d) wat betreft verbruik van zelfopgewekte elektriciteit worden energiegemeenschappen van burgers behandeld als actieve afnemers overeenkomstig artikel 15, lid 2, onder e);</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 16, §3, e) en in fine</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat energiegemeenschappen van burgers:</i> e) het recht hebben binnen de energiegemeenschap van burgers te voorzien het delen van elektriciteit die is opgewekt door de productie-eenheden in bezit van de gemeenschap, mits aan de andere in dit artikel vastgelegde vereisten wordt voldaan en de rechten en verplichtingen van de leden van de gemeenschap als eindafnemers worden gehandhaafd. Voor de toepassing van eerste alinea, onder e), als elektriciteit wordt gedeeld, gebeurt dat zonder afbreuk te doen aan geldende nettarieven, heffingen en vergoedingen, in overeenstemming met een transparante kosten-batenanalyse van gedistribueerde energiebronnen, uitgevoerd door de bevoegde nationale instantie.</p>	<p>- Art. 7.2.1, §1, eerste lid, punt 3° - Door VREG rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 16, §4</u> De lidstaten kunnen besluiten om energiegemeenschappen van burgers het recht toe te kennen een distributienetten in hun dekkingsgebied te beheren en om de desbetreffende procedures vast te stellen, onverminderd hoofdstuk IV of andere regels en bepalingen die van toepassing zijn op distributiesysteembeheerders. Indien dat recht wordt toegekend, zorgen de lidstaten ervoor dat energiegemeenschappen van burgers:</p> <p>a) het recht hebben een overeenkomst af te sluiten met de distributiesysteembeheerder of transmissiesysteembeheerder waarop hun net is aangesloten, over het beheer van hun net; b) worden onderworpen aan passende nettarieven bij de aansluitpunten tussen hun net en het distributienet buiten de energiegemeenschap van burgers en dat in dergelijke nettarieven apart rekening wordt gehouden met de elektriciteit die in het distributienet wordt ingevoerd en de elektriciteit die vanuit het distributienet buiten de energiegemeenschap van burgers wordt verbruikt overeenkomstig artikel 59, lid 7; c) afnemers die aangesloten blijven op het distributiesysteem niet discrimineren of schaden.</p>	<p>- <i>Optioneel – evt. op te nemen in art. 4.8.4, §2</i> - <i>Door VREG desgevallend rekening mee te houden in TM</i></p>

Omzettingstabel relevante bepalingen herschikte Richtlijn HEB

Richtlijnbe­paling, para­graaf, subpara­graaf	Voorgestelde nieuwe bepaling in Energiedecreet ter omzetting van richtlijnbe­paling
Artikel 2 – Definities	
<p><u>Art. 2, punt 14</u> „zelfverbruiker van hernieuwbare energie”: een eindafnemer die actief is op zijn afgebakende locatie of, indien een lidstaat dat toestaat, op andere locaties, die voor eigen verbruik hernieuwbare elektriciteit opwekt en zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit mag opslaan of verkopen, op voorwaarde dat dit voor een niet-huishoudelijke zelfverbruiker hernieuwbare energie niet zijn primaire commerciële of professionele activiteit is;</p>	<p>Art. 1.1.3, punt [xx°] <i>(definitie “zelfverbruik van hernieuwbare energie”)</i></p>
<p><u>Art. 2, punt 15</u> „gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie”: een groep van ten minste twee gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie, overeenkomstig punt 14, die zijn gevestigd in hetzelfde gebouw of appartementsgebouw;</p>	<p>Art. 1.1.3, punt [xx°] <i>(definitie “gezamenlijk actieve afnemers”)</i></p>
<p><u>Art. 2, punt 16</u> „hernieuwbare-energiegemeenschap”: een juridische entiteit a) die, in overeenstemming met het toepasselijke nationale recht, gebaseerd is op open en vrijwillige deelname, autonoom is en daadwerkelijk wordt gecontroleerd door aandeelhouders of leden die zijn gevestigd in de nabijheid van de hernieuwbare-energieprojecten die in eigendom zijn van en ontwikkeld zijn door die juridische entiteit; b) waarvan de aandeelhouders of leden natuurlijke personen, kmo's of lokale overheden, met inbegrip van gemeenten, zijn; c) waarvan het hoofddoel is het verschaffen van voordelen op milieugebied of op economisch of sociaal gebied aan haar aandeelhouders of leden of aan de lokale gebieden waar zij actief is, en niet het realiseren van winst;</p>	<p>Art. 1.1.3, punt [xx°] <i>(definitie “hernieuwbare energiegemeenschap”)</i> + artt. 4.8.1 en 4.8.2 <i>(vereisten)</i></p>

Artikel 21 – Zelfverbruikers van hernieuwbare energie

Art. 21, §1

De lidstaten zorgen ervoor dat consumenten het recht hebben zelfverbruikers van hernieuwbare energie te worden, met inachtneming van dit artikel.

Art. 4.4.2, §1, eerste lid, punten 4° t.e.m. 6°

Art. 21, §2, a)

De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie individueel of via aankoopgroeperingen, het recht hebben om:

- a) hernieuwbare energie te produceren, ook voor eigen verbruik, hun overtollige productie van hernieuwbare elektriciteit op te slaan en te verkopen, ook via hernieuwbare-stroomafnameovereenkomsten, elektriciteitsproducenten en regelingen voor peer-to-peerhandel, zonder dat zij worden onderworpen:
 - i) met betrekking tot de elektriciteit die zij verbruiken van of invoeden in het net, aan discriminerende of onevenredige procedures en tarieven, en aan nettatarieven die de kosten niet weerspiegelen;
 - ii) met betrekking tot hun zelfopgewekte elektriciteit uit hernieuwbare bronnen die op hun eigen locatie blijft, aan discriminerende of onevenredige procedures en enig tarief of enige vergoeding;

- Art. 7.2.1, §1, eerste lid, punt 1°
- Art. 7.2.2, §1, eerste lid, punt 1°
- Door VREG rekening mee te houden in TM

Art. 21, §2, b)

De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie individueel of via aankoopgroeperingen, het recht hebben om:

- b) aan elektriciteitsopslagsystemen gecombineerd met hernieuwbare-elektriciteitsopwekkingsinstallaties voor eigen gebruik te installeren en te exploiteren, zonder te worden onderworpen aan dubbele heffingen, met inbegrip van nettatarieven, voor opgeslagen elektriciteit die op hun eigen locatie blijft;

- Art. 4.4.2, §1, eerste lid, punt 3°
- Door VREG rekening mee te houden in TM

Art. 21, §2, c)

De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie individueel of via aankoopgroeperingen, het recht hebben om:

- c) aan het behouden van hun rechten en verplichtingen als eindafnemer;

- Art. 7.2.1, §1, tweede lid
- Art. 7.2.2, §1, tweede lid

<p><u>Art. 21, §2, d)</u> De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie individueel of via aankoopgroeperingen, het recht hebben om:</p> <p>d) het ontvangen van een beloning, in voorkomend geval ook via steunregelingen, voor de zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit die zij aan het net leveren, die een afspiegeling is van de marktwaarde van die elektriciteit en die rekening kan gehouden met de waarde op lange termijn ervan voor het net, het milieu en de samenleving.</p>	<p>Door VREG evt. rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 21, §3, a)</u> De lidstaten mogen niet-discriminerende en evenredige tarieven en vergoedingen opleggen aan zelfverbruikers van hernieuwbare energie, in verband met hun zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit die op hun eigen locatie blijft in een of meer van de volgende gevallen:</p> <p>a) indien de zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit effectief wordt ondersteund via steunregelingen, uitsluitend voor zover de economische levensvatbaarheid van het project en het stimulerende effect van de steun niet worden ondermijnd;</p>	<p>Door VREG evt. rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 21, §3, b)</u> De lidstaten mogen niet-discriminerende en evenredige tarieven en vergoedingen opleggen aan zelfverbruikers van hernieuwbare energie, in verband met hun zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit die op hun eigen locatie blijft in een of meer van de volgende gevallen:</p> <p>b) met ingang van 1 december 2026, indien het totale aandeel installaties voor zelfgeproduceerde energie groter is dan 8 % van het totale geïnstalleerde elektriciteitsvermogen van een lidstaat, en als uit een door de nationale regelgevende instantie van die lidstaat door middel van een open, transparant en proces uitgevoerde kosten-batenanalyse blijkt dat de bepaling in lid 2, onder a), ii), heeft geleid tot een belangrijke onevenredige last voor de financiële duurzaamheid op lange termijn van het elektrische systeem, of een grotere prikkel vormt dan wat objectief nodig is om te komen tot kosteneffectief gebruik van hernieuwbare energie, en die last of prikkel niet kan worden beperkt door het nemen van andere redelijke maatregelen, of</p>	<p>Door VREG evt. rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 21, §3, c)</u></p>	<p>Door VREG evt. rekening mee te houden in TM</p>

De lidstaten mogen niet-discriminerende en evenredige tarieven en vergoedingen opleggen aan zelfverbruikers van hernieuwbare energie, in verband met hun zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit die op hun eigen locatie blijft in een of meer van de volgende gevallen:

c) indien de zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit is geproduceerd in installaties met een totaal geïnstalleerd elektrisch vermogen van meer dan 30 kW.

Art. 21, §4

De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie die in hetzelfde gebouw gevestigd zijn, met inbegrip van appartementsgebouwen, het recht hebben gezamenlijk deel te nemen aan de in lid 2 bedoelde activiteiten en een regeling mogen treffen voor het onderling delen van hernieuwbare energie die wordt geproduceerd op hun locatie of locaties, onverminderd de nettatarieven en andere relevante tarieven, heffingen en belastingen van toepassing voor elke zelfverbruiker van hernieuwbare energie. De lidstaten mogen onderscheid maken tussen individuele zelfverbruikers van hernieuwbare energie en gezamenlijk optredende zelfverbruikers van hernieuwbare energie. Verschil in behandeling moet evenredig zijn en naar behoren gerechtvaardigd worden.

- Art. 7.2.1, §1, eerste lid, punt 2°
- Art. 7.2.2, §1, eerste lid, punt 2°

Art. 21, §5

De installatie van de zelfverbruiker van hernieuwbare energie kan eigendom zijn van of worden beheerd door een derde partij wat betreft installatie, beheer, met inbegrip van meteropname, en onderhoud, mits de derde partij onderworpen blijft aan de instructies van de zelfverbruiker van hernieuwbare energie. De derde partij zelf wordt niet beschouwd als een zelfverbruiker van hernieuwbare energie.

Art. 4.4.2, §1, derde lid

Art. 21, §6, a)

De lidstaten scheppen een faciliterend kader voor ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van het zelfverbruik van hernieuwbare energie op basis van een beoordeling van de bestaande ongerechtvaardigde belemmeringen en het potentieel van zelfverbruik van hernieuwbare energie op hun grondgebied en energienetwerken. Dat faciliterend kader zal onder meer:

a) de toegankelijkheid van het zelfverbruik van hernieuwbare energie voor alle eindafnemers, met inbegrip van huishoudens met een laag inkomen of kwetsbare huishoudens, aanpakken;

Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet

<p><u>Art. 21, §6, b)</u> De lidstaten scheppen een faciliterend kader voor ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van het zelfverbruik van hernieuwbare energie op basis van een beoordeling van de bestaande ongerechtvaardigde belemmeringen en het potentieel van zelfverbruik van hernieuwbare energie op hun grondgebied en energienetwerken. Dat faciliterend kader zal onder meer: b) ongerechtvaardigde belemmeringen voor de financiering van projecten in de markt en maatregelen om de toegang tot financiering te vergemakkelijken, aanpakken;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 21, §6, c)</u> De lidstaten scheppen een faciliterend kader voor ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van het zelfverbruik van hernieuwbare energie op basis van een beoordeling van de bestaande ongerechtvaardigde belemmeringen en het potentieel van zelfverbruik van hernieuwbare energie op hun grondgebied en energienetwerken. Dat faciliterend kader zal onder meer: c) alle overige ongerechtvaardigde regelgevingsbelemmeringen aanpakken die het zelfverbruik van hernieuwbare energie in de weg staan, onder meer voor huurders;</p>	<p>- Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet - Zelfverbruik is voor individuele actieve afnemer gekoppeld aan “verblijfplaats” of “vestigingseenheid”, geen vereiste van eigendom of ander zakelijk recht; idem voor gezamenlijk actieve afnemers</p>
<p><u>Art. 21, §6, d)</u> De lidstaten scheppen een faciliterend kader voor ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van het zelfverbruik van hernieuwbare energie op basis van een beoordeling van de bestaande ongerechtvaardigde belemmeringen en het potentieel van zelfverbruik van hernieuwbare energie op hun grondgebied en energienetwerken. Dat faciliterend kader zal onder meer: d) prikkels voor huiseigenaren aanpakken om, ook voor huurders, mogelijkheden te scheppen voor het zelfverbruik van hernieuwbare energie;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 21, §6, e)</u> De lidstaten scheppen een faciliterend kader voor ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van het zelfverbruik van hernieuwbare energie op basis van een beoordeling van de bestaande ongerechtvaardigde belemmeringen en het potentieel van zelfverbruik van hernieuwbare energie op hun grondgebied en energienetwerken. Dat faciliterend kader zal onder meer:</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>

<p>e) zelfverbruikers van hernieuwbare energie voor zelfopgewekte hernieuwbare elektriciteit die zij aan het net leveren, niet-discriminerende toegang verlenen tot de betreffende bestaande steunregelingen en tot alle segmenten van de elektriciteitsmarkt;</p>	
<p><u>Art. 21, §6, f)</u> De lidstaten scheppen een faciliterend kader voor ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van het zelfverbruik van hernieuwbare energie op basis van een beoordeling van de bestaande ongerechtvaardigde belemmeringen en het potentieel van zelfverbruik van hernieuwbare energie op hun grondgebied en energienetwerken. Dat faciliterend kader zal onder meer: f) ervoor zorgen dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie op een passende en evenwichtige manier bijdragen aan de totale kosten van het systeem wanneer elektriciteit in het net wordt ingevoerd.</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 21, §6, in fine</u> De lidstaten nemen een samenvatting van het beleid en de maatregelen in het kader van het faciliterend kader en een beoordeling van de uitvoering daarvan op in hun geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen en voortgangsverslagen, op grond van Verordening (EU) 2018/1999.</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 21, §7</u> De toepassing van dit artikel laat de artikelen 107 en 108 VWEU onverlet.</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<h2>Artikel 22 – Hernieuwbare-energiegemeenschappen</h2>	
<p><u>Art. 22, §1</u> De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers, met name huishoudelijke afnemers, het recht hebben om deel te nemen aan een hernieuwbare-energiegemeenschap met behoud van hun rechten of verplichtingen als eindafnemers en zonder te worden onderworpen aan ongegronde of discriminerende voorwaarden of procedures die hun deelname aan een hernieuwbare-energiegemeenschap kunnen verhinderen, mits voor particuliere ondernemingen geldt dat hun deelname niet hun belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormt.</p>	<p>- Artt. 4.8.1 en 4.8.2 - Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>

<p><u>Art. 22, §2, a)</u> De lidstaten zorgen ervoor dat hernieuwbare-energiegemeenschappen het recht hebben: a) hernieuwbare energie te produceren, te verbruiken, op te slaan en te verkopen, ook via hernieuwbare-stroomafnameovereenkomsten;</p>	<p>- Art. 4.8.4, §1, eerste lid, punten 3° t.e.m. 5° - Art. 4.8.4, §2 - Art. 4.8.5, §1</p>
<p><u>Art. 22, §2, b)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat hernieuwbare-energiegemeenschappen het recht hebben:</i> b) binnen de hernieuwbare-energiegemeenschap hernieuwbare energie te delen die is geproduceerd door de productie- eenheden die eigendom zijn van die hernieuwbare-energiegemeenschap, met inachtneming van de andere vereisten van dit artikel en met behoud van de rechten en verplichtingen van de leden van de hernieuwbare-energiegemeenschap als consumenten;</p>	<p>- Art. 7.2.1, §1, eerste lid, punt 4° - Art. 7.2.1, §1, tweede lid</p>
<p><u>Art. 22, §2, c)</u> <i>De lidstaten zorgen ervoor dat hernieuwbare-energiegemeenschappen het recht hebben:</i> c) op niet-discriminerende wijze toegang hebben tot alle geschikte energiemarkten, zowel rechtstreeks als door middel van aggregatie;</p>	<p>Art. 4.8.4, §1, eerste lid, punt 2° en §2</p>
<p><u>Art. 22, §3</u> De lidstaten evalueren de bestaande belemmeringen voor en het potentieel van de ontwikkeling van hernieuwbare- energiegemeenschappen op hun grondgebied.</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 22, §4, a)</u> De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat: a) ongerechtvaardigde regelgevende en administratieve belemmeringen voor hernieuwbare energie worden weggenomen;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>

<p><u>Art. 22, §4, b)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> b) hernieuwbare-energiegemeenschappen die energie leveren of voorzien in aggregatie of andere commerciële energiediensten verstrekken, onderworpen zijn aan de bepalingen die gelden voor dergelijke activiteiten;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet, maar is wel het gevolg van art. 4.8.4, §§1 en 2</p>
<p><u>Art. 22, §4, c)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> c) de betrokken distributiesysteembeheerder samenwerkt met hernieuwbare-energiegemeenschappen om overdrachten van energie binnen hernieuwbare-energiegemeenschappen te vergemakkelijken;</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in technische reglementen</p>
<p><u>Art. 22, §4, d)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> d) hernieuwbare-energiegemeenschappen onderworpen zijn aan eerlijke, evenredige en transparante procedures, waaronder registratie- en vergunningsprocedures, en nettarieven die de kosten weerspiegelen, evenals relevante tarieven, heffingen en belastingen, waarbij ervoor wordt gezorgd dat zij op passende, eerlijke en evenwichtige wijze bijdragen aan het delen van de totale kosten van het systeem, overeenkomstig een door de nationale bevoegde autoriteiten ontwikkelde transparante kosten-batenanalyse van decentrale energiebronnen;</p>	<p>Door VREG rekening mee te houden in TM</p>
<p><u>Art. 22, §4, e)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> e) hernieuwbare-energiegemeenschappen op niet-discriminerende wijze worden behandeld met betrekking tot hun activiteiten, rechten en verplichtingen als eindafnemers, producenten, leveranciers, distributiesysteembeheerders, of in een andere hoedanigheid van marktdeelnemer;</p>	<p>- Art. 4.8.4, §1, tweede lid - Art. 4.8.4, §2</p>

<p><u>Art. 22, §4, f)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> f) de deelname aan de hernieuwbare-energiegemeenschappen open staat voor alle consumenten, met inbegrip van huishoudens met een laag inkomen en kwetsbare huishoudens;</p>	<p>Artt. 4.8.1 en 4.8.2</p>
<p><u>Art. 22, §4, g)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> g) instrumenten om de toegang tot financiering en informatie te vergemakkelijken beschikbaar zijn;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 22, §4, h)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> h) steun voor regulering en capaciteitsopbouw wordt verstrekt aan overheidsinstanties voor het faciliteren en oprichten van hernieuwbare-energiegemeenschappen, en om die overheden te helpen rechtstreeks deel te nemen;</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 22, §4, i)</u> <i>De lidstaten scheppen een faciliterend kader ter bevordering en vergemakkelijking van de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen. In dat kader wordt er onder andere voor gezorgd dat:</i> i) er regels zijn om de gelijke en niet-discriminerende behandeling te garanderen van afnemers die deelnemen aan de hernieuwbare-energiegemeenschappen.</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>
<p><u>Art. 22, §5</u> De belangrijkste elementen van het in lid 4 bedoelde faciliterend kader en de uitvoering daarvan maken deel uit van de actualisering van de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen en voortgangsverslagen van de lidstaten op grond van Verordening (EU) 2018/1999.</p>	<p>Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet</p>

<p><u>Art. 22, §5</u> De belangrijkste elementen van het in lid 4 bedoelde faciliterend kader en de uitvoering daarvan maken deel uit van de actualisering van de geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen en voortgangsverslagen van de lidstaten op grond van Verordening (EU) 2018/1999.</p>	Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet
<p><u>Art. 22, §6</u> De lidstaten kunnen bepalen dat hernieuwbare-energiegemeenschappen moeten openstaan voor grensoverschrijdende deelname.</p>	<i>Optioneel</i>
<p><u>Art. 22, §7</u> Onverminderd de artikelen 107 en 108 VWEU houden de lidstaten rekening met de specifieke kenmerken van hernieuwbare-energiegemeenschappen bij het ontwerpen van steunregelingen, zodat deze op gelijke voet met andere marktdeelnemers kunnen meedingen naar steun.</p>	Behoeft als zodanig geen (letterlijke) omzetting in Energiedecreet